

The Economics of Prostitution: A Qualitative Analysis

Esmail Ghorbani *

PhD in Economic Sociology and Development, Ferdowsi University of Mashhad and a postdoctoral researcher in Sociology at Tehran University, Iran.

Mahdi Kermani

Assistant Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Human Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Iran.

Naz Mohamad Onagh

Assistant Professor, Department of Social Sciences, Payam Noor Bojnourd University, Iran.

1. Introduction

The phenomenon of prostitution, which is defined as "providing sexual services to others in exchange for receiving financial benefits", has been on the rise at the international level in recent decades. Most of the victims of this phenomenon are young women and poor children who are mainly trafficked from Eastern Europe, Asia and Africa to the prostitution market in Western capitalist countries or are forced into prostitution within their own countries. The attractiveness of this market and its profitability have caused the increasing development of this industry at the global level, and the passing of strict laws and the imposition of severe punishments have not been able to stop the progress of this market. Based on the studies conducted at the national level, in recent years, we have seen an increasing increase in this phenomenon at the community level. Based on this, the aim of this research is to know the role of economic and social factors affecting the prostitution market from the point of view of the social agents who benefit (prostitutes, pimps, customers) and those who have an effect (helpers and experts in the field of prostitution), to know the characteristics and mechanisms of the prostitution market from the point of view of the actors. Social beneficiaries (prostitutes, pimps, clients) and effectors (helpers, planners and development experts) and understanding the consequences of the presence of prostitutes in the prostitution market from the point of view of social actors who benefit (prostitutes, pimps, clients) and effectors (helpers, and experts in the field of prostitution).

* Corresponding Author: e.ghorbani1981@gmail.com

How to Cite: Ghorbani, E; Kermani, M; Ounagh, N. M. (2023). The Economics of Prostitution: A Qualitative Analysis, *Journal of Social Work Research*, 10 (36) , 71-114.

2. Literature Review

Various studies have been conducted in connection with the prostitution market at the national and international level; McLean (2018) in an article examines the situation of sex workers as well as British laws and strategies in the 21st century in relation to prostitution.

In an article, Prota (2019) examined the laws related to prostitution in Sweden. According to it, the purchase of sexual services is illegal and the buyers of sexual services are treated very harshly.

Benoit et al. (2017), in their article entitled "The heat of prostitution and its impact on the working conditions, personal life and health of sex workers" have investigated the impact of the label of prostitution and its role in the health, life and work conditions of these people.

Weitzer (2017) in his research entitled "Legal Prostitution: German and Dutch Model" has investigated the state of the prostitution market and the types of legal and illegal sexual service centers and places in these two countries.

Madani and others (2013) also investigated the situation of the illegal prostitution market in Tehran in their research entitled "Women's Street Prostitution Market in Tehran". According to him, the dominant pattern of street prostitution in Iran is individual work, and in the economic sense, the "market" of prostitution in this sector has not been fully formed.

3. Methodology

The research implementation method is grounded theory and based on interpretative paradigm, which is practical in terms of research results and in terms of cross-sectional study time (1398-1399). The statistical population studied in the research is 21 people involved in prostitution, including 10 prostitutes, 5 pimps, 5 clients and one social worker who is an expert in the field of prostitution. Also, with the help of pimps and prostitutes, they were identified and communicated with. The sampling method is purposive sampling. Based on this, in separate meetings for 1500 minutes, in-depth interviews were conducted with prostitutes and pimps admitted to the welfare rehabilitation center of Bojnord city and their clients, and documents and files related to each were studied until theoretical saturation. be obtained For data analysis, the text of the interviews was conducted using Glazer and Strauss's continuous comparative analysis technique and through categorization coding in three stages of open, central and selective coding and interpretation of patterns and relationships, the result of which was to achieve There are 33 subcategories, 15 core categories and one core category.

4. Conclusion

The results of the research showed that at the level of the studied society, we see a kind of market related to prostitution that follows the rules and conditions of economic markets; The active elements and agents in this market are: prostitutes, pimps, and customers, whose trading conditions are very similar to economic markets. Based on the analysis, the demand from customers to receive sexual services is very high, which has caused a large injection of money into this market and its prosperity. On the other hand, women also tend towards this market because of financial benefits. However, due to addiction, economic poverty and financial need, these people are placed in a weak position in this market and are forced to accept the conditions defined by pimps and applicants. Based on this, the central phenomenon identified is "prostitution market, a prosperous market based on forced provision of sexual services" under the influence of a set of factors including: "social helplessness", "abundance of demand", "high income for pimps" and "escalating poverty" which has led to consequences including "intensification of vulnerability to risk factors", "continuous exposure to violence", "defamilization from everyday life" and "sexual exploitation of poor women and harm It is seen as "social". Also, "active adaptation to the existing situation" and "intermittent/discontinuous resistance" are considered as the most important strategies facing prostitutes in this market.

Key words: Prostitution, Prostitution Market, Sexual Exploitation, Customer, Pimp

اقتصاد روسپی‌گری: ارائه یک تحلیل کیفی

دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه از دانشگاه فردوسی مشهد و پژوهشگر دوره پسا دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تهران.

اسماعیل قربانی *

استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد.

مهدی کرمانی

استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور بجنورد.

نازمحمد اونق

چکیده

هدف این پژوهش بررسی علل اجتماعی و اقتصادی شکل‌گیری بازار روسپی‌گری و پیامدهای ورود زنان روسپی به این بازار است. روش اجرای پژوهش نظریه زمینه‌ای و مبتنی بر پارادایم تفسیری می‌باشد که از لحاظ نتایج پژوهش، کاربردی و به لحاظ معیار زمان مطالعه مقطعی (۱۳۹۸-۱۳۹۹) است. از تحلیل نظام‌مند مصاحبه عمیق با ۲۱ نفر از عوامل بازار روسپی‌گری (روسپی، قواد و مشتری) و کارشناسان حوزه روسپی‌گری در سطح شهر بجنورد، ۳۳ مقوله فرعی، ۱۵ مقوله محوری و در نهایت بر اساس کدگذاری گزینشی پدیده مرکزی در قالب «بازار روسپی‌گری، بازاری پر رونق مبتنی بر ارائه اجباری خدمات جنسی» صورت بندی شد. نتایج تحقیق نشان داد پدیده مرکزی شناسایی شده تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل شامل: «بی‌پناهی اجتماعی»، «وفور تقاضا»، «درآمد بالا برای قوادان» و «فقر تشدید شونده» بوده که منجر به بروز پیامدهایی شامل، «تشدید آسیب‌پذیری در برابر عوامل مخاطره‌آمیز»، «قرارگیری مداوم در معرض خشونت»، «خانواده‌زدایی از زندگی روزمره» و «بهره‌کشی جنسی از زنان فقیر و آسیب‌دیده اجتماعی» می‌شود. همچنین «انطباق فعال با وضع موجود» و «مقاومت مقطعی/ غیر پیوسته» به عنوان مهم‌ترین راهبردهای پیش روی زنان روسپی در این بازار به شمار می‌رود.

واژه‌های کلیدی: روسپی‌گری، بازار روسپی‌گری، بهره‌کشی جنسی، مشتری، قواد

طرح مسئله

روسپی‌گری به عنوان صورت بازاری شده در آمیختگی جسمانی بین دو انسان، به عنوان یک مسئله اجتماعی پیچیده و چند سطحی مطرح است که گستره ابتلای به آن از سنین کودکی تا سالمندی را در بر می‌گیرد. بر اساس آمار منتشره در سال ۲۰۱۰ سن ورود زنان به روسپی‌گری در کشور انگلیس ۱۲ سال اعلام شده است. بر اساس همین آمار بیش از ۷۵ درصد زنان روسپی در انگلستان قبل از ۱۸ سالگی روسپی‌گری را شروع کرده‌اند (Taylor, 2010: 5) و در کشورهای همچون کانادا و آمریکا به ۱۴-۱۵ سالگی کاهش پیدا کرده است (Rosenblatt, 2014: 5). مطالعه پدیده روسپی‌گری در سطح بین‌المللی نشان‌دهنده آمار بالا و افزایشی آن می‌باشد؛ مطابق آمار سازمان بهداشت جهانی در کشور چین در حال حاضر قریب به چهار تا شش میلیون فرد روسپی مشغول ارائه خدمات جنسی به دیگران می‌باشند.

این افراد علاوه بر بومیان چینی از کشورهای دیگر همچون مغولستان، ویتنام و آسیای میانه به این کشور ترانزیت می‌شوند. همچنین از خود چین هم روسپیان به کشورهای چون کانادا و آمریکا ترانزیت می‌شوند. در کشور کوبا فقط در داخل شهر هاوانا حدود ۲۰۰۰۰ روسپی مشغول فعالیت جنسی هستند. در کشور ترکیه حدود ۳۰۰۰ روسپی در ۵۶ روسپی‌خانه مجوز دار مشغول فعالیت هستند و حدود ۱۰۰۰۰۰ روسپی هم غیرقانونی مشغول ارائه خدمات جنسی هستند. در آلمان حدود ۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار روسپی مشغول ارائه خدمات جنسی هستند (Scelles, 2016: 192, 233, 401) اکثر قربانیان روسپی‌گری در سطح جهان را زنان جوان و کودکان فقیر تشکیل می‌دهند که عمدتاً از کشورهای اروپای شرقی، آسیا و آفریقا به سمت بازار روسپی‌گری در سطح کشورهای سرمایه‌داری غربی قاچاق می‌شوند.

جذابیت این بازار و سودآوری آن باعث توسعه روزافزون این صنعت در سطح جهانی شده است و تصویب قوانین سخت‌گیرانه و اعمال مجازات‌های شدید هم نتوانسته جلوی پیشروی این بازار را بگیرد. در مدل سوئدی روسپی‌گری که با خریداران خدمات جنسی برخورد بسیار شدیدی می‌شود هرچند باعث کاهش آمار روسپی‌گری رسمی در سطح

مراکز رسمی شده است ولی این بازار با قوت بیشتر و به صورت زیرزمینی و غیر رسمی داخل آپارتمان‌ها و منازل شخصی در حال فعالیت است (Scelles, 2016: 192, 233, 2019: 2; Perrotta, 401).

در سطح ملی آمارها بیانگر افزایش آسیب‌های اجتماعی مربوط به زنان در سال‌های اخیر است: بر اساس آمار موجود، در دهه ۹۰ نسبت به دهه ۸۰ تعداد زندانیان زن حدود ۲۰ درصد افزایش یافته که بخش عمده آن مربوط به انحرافات اخلاقی و جنسی می‌باشد (شیردل و محمدی، ۱۳۹۹: ۳۹). بر اساس تحقیقی دیگر در سطح شهر تهران سن شروع روسپی‌گری پیش از ۱۲ سالگی است (موحد و دیگران، ۱۳۹۹: ۲۸۱-۲۸۲). همچنین بر اساس آمار سازمان بهزیستی کشور در سال ۱۳۹۷ قریب به ۲۵۰۰ زن روسپی به منظور بازپروری وارد مراکز این سازمان شده‌اند که حدود ۳۰ درصد آن افرادی هستند که برای چندمین بار وارد این مراکز می‌شوند (بهزیستی کشور، ۱۳۹۸: ۵).

می‌توان یکی از عوامل تأثیرگذار در این مسئله را مربوط به سودآور بودن پدیده روسپی‌گری و کسب درآمد بالا چه برای روسپیان و چه برای افراد سازمان دهنده آن در سطح جامعه دانست؛ در کشور اسپانیا وجود ۳۰۰ تا ۴۰۰ هزار روسپی روزانه درآمدی حدود ۵|۴ میلیون دلار را به همراه دارد. صنعت سکس^۱ در اندونزی، تایلند و مالزی حدود ۲ تا ۱۴ درصد از GDP این کشورها را شامل می‌شود. در کشور ژاپن هرچند این صنعت قانونی نیست ولی به صورت قابل توجهی حدود ۸۳ میلیارد دلار درآمد سالانه دارد. در آلمان روسپی خانه‌ها و صنعت سکس قانونی و حدود ۴۰۰/۰۰۰ روسپی به حدود ۱/۲ میلیون نفر در روز خدمات می‌دهند و حدود ۱۸ میلیارد دلار درآمد سالانه آن است (Scelles, 2016: 233, 379, 394).

در سطح ملی و همچنین جامعه مورد مطالعه یعنی شهرستان بجنورد هرچند به دلیل جرم بودن و حساسیت بالای این مسئله، آمار مشخصی در ارتباط با رقم دقیق درآمدزایی از طریق ساماندهی روابط جنسی وجود ندارد، و هرگونه برآورد ریالی در این زمینه می‌تواند

---

1. sex industry

مطالعات را در ارزیابی واقعیت موجود دچار انحراف سازد. با این وجود بر اساس مشاهدات و مصاحبه‌های صورت گرفته با مشارکت‌کنندگان این پژوهش درآمذزایی از این طریق بخش قابل توجهی از اقتصاد زیرزمینی را شامل می‌شود.

آنچه از مباحث مرور شده برمی‌آید، در هم تنیدگی عوامل و شرایط احاطه‌کننده پدیده روسپی‌گری است که آن را از امری صرفاً اقتصادی و وابسته به بازار خارج می‌سازد و در بستری اجتماعی و فرهنگی حک می‌کند. از این رو در بررسی و مطالعه این پدیده اولویت با رویکردهای کیفی ژرفانگر است که مبتنی بر آن بتوان با دسترسی به داده‌های دست اول و ناب از اذهان عاملان اجتماعی به ویژه کنشگرانی که در موقعیتی بلافصل نسبت به آن قرار داشته‌اند، ابعاد پنهان و مغفول مانده این پدیده را دریافت نمود. چنین دریافتی می‌تواند به عنوان مبنایی مناسب برای تأمل در باب سازوکارها و اقدامات مداخله‌ای مناسب در جهت تعدیل جوانب و کاهش اثرگذاری منفی این پدیده بر زندگی آحاد جامعه فراهم آورد.

بنابراین در پژوهش حاضر مهم‌ترین مسئله ترسیم برساختی معنایی از بازار روسپی‌گری با تمرکز بر شرایط اختصاصی قلمرو و جامعه هدف مطالعه است؟ و اینکه چه سازوکارهای اجتماعی و اقتصادی در بروز، رونق و تداوم بازار روسپی‌گری نقش دارند؟

بر این اساس پرسش‌های زیر قابل طرح است:

- چه عللی در بروز و گسترش بازار روسپی‌گری نقش دارد؟
- بازار روسپی‌گری دارای چه ویژگی‌هایی است؟
- ورود به بازار روسپی‌گری چه پیامدهایی برای زنان روسپی در پی دارد؟
- راهبردهای روسپیان در بازار روسپی‌گری چیست؟

اهداف تحقیق

هدف کلی

واکاوی و شناخت بازار روسپی‌گری، علل و عوامل شکل‌گیری و پیامدهای اجتماعی-اقتصادی آن از دیدگاه عاملان اجتماعی ذی‌نفع و ذی‌اثر

اهداف جزئی

- شناخت نقش عوامل اقتصادی، اجتماعی مؤثر بر بازار روسپی‌گری از دیدگاه عاملان اجتماعی ذی‌نفع (روسپیان، قوادان، مشتریان) و ذی‌اثر (مددکاران و کارشناسان حوزه روسپی‌گری)
- شناخت ویژگی‌ها و سازوکارهای بازار روسپی‌گری از دیدگاه عاملان اجتماعی ذی‌نفع (روسپیان، قوادان، مشتریان) و ذی‌اثر (مددکاران، برنامه‌ریزان و صاحب‌نظران توسعه)
- شناخت پیامدهای حضور افراد روسپی در بازار روسپی‌گری از دیدگاه عاملان اجتماعی ذی‌نفع (روسپیان، قوادان، مشتریان) و ذی‌اثر (مددکاران، و کارشناسان حوزه روسپی‌گری)

پیشینه تحقیق

ماکلین^۱ (۲۰۱۸) در مقاله‌ای به بررسی وضعیت کارگران جنسی و همچنین قوانین و راهبردهای بریتانیا در قرن ۲۱ در ارتباط با روسپی‌گری پرداخته است. بر این اساس غیر از ایرلند جنوبی که خرید خدمات جنسی غیرقانونی بوده در سایر نقاط بریتانیا خرید و فروش خدمات جنسی قانونی است مشروط بر اینکه ارائه‌دهنده خدمات جنسی بالای ۱۸ سال سن داشته باشد. بیشتر روسپیان و کارگران جنسی از مهاجرین کشورهای کم‌برخوردارتر اروپای شرقی و سایر کشورهای جهان سوم هستند که به این کشور مهاجرت کرده‌اند.

پروتا^۲ (۲۰۱۹) در مقاله‌ای به بررسی قوانین مرتبط با روسپی‌گری در کشور سوئد پرداخته است. بر اساس این قانون که در سال ۱۹۹۹ به تصویب رسیده است خریداری خدمات جنسی غیرقانونی بوده و با خریداران خدمات جنسی برخورد بسیار شدیدی می‌شود. این پژوهش نشان می‌دهد هرچند قانون مذکور باعث کاهش آمار روسپی‌گری

---

1. Maclean
2. Perrota

رسمی در سطح مراکز رسمی شده است ولی این بازار با قوت بیشتر و به صورت زیرزمینی و غیررسمی داخل آپارتمان‌ها و منازل شخصی در حال فعالیت بوده که باعث کاهش سلامت جسمی و روانی عرضه‌کنندگان خدمات جنسی و گسترش خشونت علیه آنان شده است.

بنویت^۱ و دیگران (۲۰۱۷)، در مقاله خود با عنوان " داغ روسپی‌گری و تأثیر آن بر شرایط کاری، زندگی شخصی و سلامتی کارگران جنسی " به بررسی تأثیر برچسب روسپی‌گری و نقش آن در سلامت، وضعیت زندگی و کاری این افراد پرداخته‌اند. آن‌ها ابتدا ادبیات عمومی مربوط به داغ را مورد بررسی قرار می‌دهند و سپس تأثیرات منفی داغ روسپی‌گری را مورد ارزیابی قرار می‌دهند. بر اساس این پژوهش روسپیان همواره تلاش می‌کنند تا بر داغ روسپی‌گری غلبه کنند و بتوانند اوضاع زندگی شخصی و کاری خود را بهبود ببخشند.

ویتزر^۲ (۲۰۱۷) در پژوهش خود با عنوان " روسپی‌گری قانونی: مدل آلمانی و هلندی " هلندی " به بررسی وضعیت بازار روسپی‌گری و انواع مراکز و مکان‌های قانونی و غیرقانونی ارائه خدمات جنسی در این دو کشور پرداخته است. در هر دو کشور دولت ضمن حمایت از این مراکز، نظارت کامل بر نحوه ارائه خدمات جنسی مراکز مربوطه دارد و با مراکزی که قوانین را نقض کنند برخورد می‌کند. بر اساس مستندات موجود از سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۴ برخی از مراکز ارائه خدمات جنسی در هلند و آلمان بیش از ۵۰ درصد رشد داشته است.

مدنی و دیگران (۱۳۹۱) در پژوهش خود با عنوان " بازار تن فروشی خیابانی زنان در کلان‌شهر تهران " به بررسی وضعیت بازار غیرقانونی روسپی‌گری در شهر تهران پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در بازار تن فروشی تقریباً مثل هر بازار دیگری قواعد عرضه و تقاضا تأثیرگذار و تعیین‌کننده بسیاری از عوامل اند، اگرچه توضیح دهنده اصلی‌ترین علت‌ها و آثار نیستند. بررسی اجزای درآمد و نوبت‌های کار روسپیان نشان داد

---

1. Benoit
2. Weitzer

عواملی مثل ۱. هزینه‌ها ۲. سن فعلی ۳. محل جلب مشتری ۴. نرخ هر نوبت رابطه جنسی ۵. شمار مشتریان و ۶. تجربه، بر درآمد حاصل از تن فروشی آثار معناداری دارند. به زعم ایشان الگوی غالب فعالیت روسپی‌گری خیابانی در ایران، کار فردی است و به معنای اقتصادی "بازار" روسپی‌گری در این بخش کاملاً شکل نگرفته است.

پایین بودن نرخ رشد درآمدها به نسبت تورم، عدم توسعه و سازماندهی و تنوع‌بخشی به فعالیت‌ها، پایین بودن قاچاق انسان (زنان خارجی) برای روسپی‌گری به ایران و عدم امکان و اطمینان سرمایه‌گذاری مانع شکل‌گیری بازار تن فروشی مشابه دیگر کشورها شده است.

مرور مفهومی

روسپی‌گری ارائه خدمات جنسی به دیگران در مقابل دریافت پول (Taylor, 2010: 1)، Qayyum, 2013: 399، شجاعی و درویشی، ۱۳۹۵)، یا جلب توجه جنسی به هدف کسب نوعی پاداش مالی از سوی فرد روسپی است (Scott & Marshall, 2009: 92). کارگران جنسی^۱ ممکن است مرد، زن یا دو جنسه باشند. بر اساس تعریف (Strong & others, 2005: 7) روسپی‌گری تبادل رفتارهای جنسی از قبیل آمیزش و معامله جنسی در برابر پول می‌باشد. به گفته آنان رایج‌ترین نوع روسپی‌گری به شکل تن فروشی زنان به مردان است و نوع دوم رایج روسپی‌گری، آمیزش جنسی مردان با مردان، نوع سوم آن، عرضه جنسی مردان به زنان و نهایتاً همجنس‌بازی زنان با زنان است که البته به ندرت مشاهده می‌شود.

بنجامین در تعریف روسپی یا فاحشه^۲ می‌گوید: روسپی، زنی (یا به ندرت مردی) است که مخارج زندگی خود را به‌طور کلی یا جزئی از طریق تسلیم بدن خویش به دیگران تأمین می‌کند و باید به این تعریف افزوده شود که این روابط جنسی همگانی بدون محبت و موقتی است، وجه آن نقداً پرداخت می‌شود؛ اگر محبت زن در این امر دخالت داشته باشد

---

1. Sex workers
2. Prostitute

فاحشگی نام نخواهد داشت. این اصطلاح تنها به کسانی اطلاق نمی‌شود که تمام عمر روسپی‌گری می‌کنند بلکه هر زن یا مردی که در ضمن اشتغال به کارهای دیگر، گهگاهی با دریافت پول از بیگانگان با آنها همبستر می‌شود، باز طی مدتی که به این رفتار خود اقدام می‌کند روسپی است (بنجامین، ۱۳۴۴: ۹۰).

روسپی‌گری هم یک امری معمول است و هم اینکه نقش ساختاری مهمی را در جامعه ایفا می‌کند و روسپی فردی است که به راحتی قادر نیست میل جنسی خویش را کاهش دهد. روسپی‌گری می‌تواند هم به صورت آمیزش جنسی با جنس مخالف باشد و هم جنس موافق، اما بنا بر تجربه تاریخی، روسپی‌گری بیشتر به شکل عرضه جنسی زنان بر مردان در قبال پول انجام پذیرفته است. روسپی ممکن است مرد یا زن باشد، ولی معمولاً این عمل را به زنان نسبت می‌دهند؛ اما برخی اوقات مردان نیز برای مردان دیگر در نقش روسپی ظاهر می‌شوند که بدان فحشاء مردانه می‌گویند. روسپسانی که امرار معاش یا تکمیل درآمدشان از راه روسپی‌گری باشد، معمولاً مایلند فعالیت جنسی را با اشخاصی که قادر به پرداخت پول بیشتری هستند انجام دهند. با این همه، روسپیان بسیاری اوقات مجبور به رعایت مسائل بهداشتی، سنی و سلامتی و همچنین ناگزیر به قبول معیارهای نژادی و قومی برای پذیرش مشتریان خود هستند (ستوده، ۱۳۷۹: ۱۶۸).

در این پژوهش از نظریه‌های روسپی‌گری به عنوان راهنمای عمومی و بیشتر در تحلیل و تفسیر اطلاعات استفاده شده است؛ زیرا در روش‌های کیفی نظریه‌ها نقش الهام‌بخش و مکمل گونه در فرایند پژوهش و تحلیل داده‌ها و برای ایجاد حساسیت نظری-مفهومی جهت کمک به باز بودن ذهن محقق نسبت به مسائل و مقوله‌های موردپژوهش دارند. (محمدپور، ۱۳۹۲: ۳۱۴). لذا به صورت مختصر به چند مورد از این نظریات می‌پردازیم.

نظریه نهادگرایی: با نگاهی به تعاریف مربوط به روسپی‌گری مشاهده می‌شود که شکل‌گیری بازار تن فروشی و رفتارهای مرتبط با آن عمدتاً ریشه اقتصادی دارد. مثلاً از نظر استرانگ^۱ روسپی‌گری تبادل رفتارهای جنسی از قبیل آمیزش و معامله جنسی در برابر

---

1. Strong

پول می‌باشد (Strong & others, 2005). یا انکار تا^۱ در تعریفی، روسپی‌گری را عملکردی از رفتارهای جنسی می‌داند که به منظور کسب پول یا هر چیز دیگر صورت می‌گیرد (حقانی فر، ۱۳۹۰: ۵۶). از بین نظریه‌های مختلف اقتصادی یکی از مهم‌ترین نظریه‌هایی که هم جنبه اجتماعی داشته و می‌تواند مسائل اجتماعی مثل روسپی‌گری را تبیین نماید، نظریه نهادگرایی است.

در اقتصاد نئوکلاسیک مسائل محوری علم اقتصاد، مسائلی است از قبیل تخصیص منابع، توزیع درآمد، تعیین سطح درآمد، تولیدها و قیمت‌ها. حال آنکه در اقتصاد نهادی، ساختار قدرت در سازمان‌ها و نظام اقتصادی است. لذا درحالی که اقتصاد نئوکلاسیک همه چیز را در نظام بازار خلاصه می‌کند اقتصاد نهادی معتقد است که نظام بازار نیز خود یک نهاد در کنار بسیاری از نهادهای دیگر است که با آنها مناسبات متقابل دارد (متوسلی، ۱۳۸۴: ۳۶۸-۳۶۷).

بر اساس دیدگاه نهادگراها در تحلیل بازار روسپی‌گری می‌توان گفت همه چیز در بازار روسپی‌گری و در چارچوب نظام عرضه و تقاضا اتفاق نمی‌افتد و فقط بازار نیست که قیمت خدمات جنسی را تعیین کند، بلکه سازوکارهای نهادی هم بر فرایند مبادله حاکم است. با این‌که نهادگرایان مانند نئوکلاسیک‌ها به انسان به عنوان موجودی اقتصادی می‌نگرند و فرض بنیادین کمیابی و رقابت را می‌پذیرند و اقتصاد را یک نظریه انتخاب می‌بینند؛ اما به نقش عاملین آنها مثل قوادان، شرایط زندگی خود روسپی‌ها، قراردادهای کم و کیف هزینه‌های مبادله این خدمات برای طرفین مبادله تأکید دارند. به نظر نهادگرایان، انسان‌ها اطلاعاتشان کامل نیست و ظرفیت ذهنی محدودی دارند و در مبادلات با یکدیگر با مخاطره و عدم قطعیت مواجه هستند. این مسئله را به‌طور عینی می‌توان در روسپی‌گری خیابانی مشاهده کرد به طوری که به خاطر نقصان اطلاعات همواره طرفین مبادله مواجه با مخاطرات زیادی می‌باشند و همچنین این مسئله امکان فرصت‌طلبی را برای یکی از طرفین فراهم می‌آورد. در بسیاری از کشورها برای کاهش مخاطرات و

هزینه‌ها، عاملین بازار روسپی‌گری قراردادها و قوانین حقوقی مکتوب و غیر مکتوب وضع می‌کنند. بنابراین قوانین، قراردادها، هنجارها، تأثیر فراوانی بر نحوه عملکرد بازارها و کنشگران آنها دارند و همچنین در کاهش ستیز منافع بین عاملین بازار خدمات جنسی نقش ایفا می‌کنند.

نظریه مبادله: بر اساس نظریه مبادله افراد رفتاری را انجام می‌دهند که پاداشی به همراه دارد و نیازهایشان را برطرف می‌کند. در تصویری که نظریه مبادله از جامعه دارد، مردم برای رسیدن به حداکثر سود دست به فعالیت‌های مبادله می‌زنند، آنچه در اینجا مورد توجه قرار می‌گیرد روال‌های عقلانی است که به واسطه آنها مردم در مورد کنش‌هایشان تصمیم‌گیری می‌کنند (مدنی قهفرخی، ۱۳۹۲: ۱۱۷).

یکی از متفکران مهم این نظریه جورج هومنز بود (ریتزر، ۱۳۷۷: ۹۲). هومنز در قضیه موفقیت به چند نکته اشاره می‌کند که در تحلیل تن‌فروشی می‌تواند مورد توجه قرار بگیرد. اول آنکه هرچه تعداد دفعات پاداش افزایش یابد تعداد دفعات کنش نیز افزایش می‌یابد، ولی این ارتباط متقابل نمی‌تواند تا بی‌نهایت ادامه یابد. اما در جریان مبادله خدمات جنسی در برابر پول برای زنان به عنوان یک سوی دریافت‌کننده پاداش، تکرار دفعات به هر میزان به معنای افزایش درآمد بوده و در نتیجه حدومرزی برای آن متصور نمی‌باشد. ولی در مورد لذت حاصل از دریافت خدمات جنسی به دلیل ویژگی‌های فیزیولوژیک محدودیت‌هایی برای زنان وجود دارد که مانع از تداوم مبادله لااقل در فواصل زمانی نزدیک می‌شود.

نکته مورد اشاره بالا در تحقیقات تن‌فروشی موجود می‌باشد که بسیاری از زنان تن‌فروش همواره مترصد فرصت مناسبی برای خروج از بازار تن‌فروشی و قطع مبادله می‌باشند. نکته دیگری که هومنز به آن اشاره می‌کند این است که هرچه فاصله میان رفتار و پاداش کوتاه‌تر باشد، احتمال بیشتری دارد که فرد تکرار کند و بالعکس فاصله‌های طولانی میان رفتار و پاداش، احتمال تکرار رفتار را کم می‌کند. در این زمینه نیز عموماً زنان روسپی پیش از ارائه خدمات جنسی دستمزد خود را دریافت می‌کنند، اگرچه آنها همواره عدم

دریافت پول در دفعات متوالی و حتی مواجهه با خشونت از سوی مشتریان هستند که هیچ‌یک به‌طور قطعی در تداوم یا قطع مبادله جنسی تأثیرگذار نیستند. نکته مهم در تبیین قضیه "ارزش" در تن فروشی این است که در اغلب موارد هرچه رفتار پرخطرتر می‌شود و عوارض و عواقب سوء جسمی و روانی بیشتری برای زنان دارد، پاداش یا دستمزد بیشتری دریافت می‌شود. به‌عنوان مثال وقتی روسپی با چند مشتری برای ارائه خدمات هم‌زمان وارد مذاکره می‌شود، دستمزد بیشتری دریافت می‌کند و در همان حال امکان انتقال بیماری‌های عفونی و مقاربتی و اعمال خشونت علیه زنان نیز بیشتر می‌گردد که در اغلب موارد زنان گزینه دستمزد بیشتر را انتخاب می‌کنند (مدنی قهفرخی، ۱۳۹۲: ۱۱۹-۱۱۸).

یکی دیگر از متفکرین نظریه مبادله پیتربلاو^۱ (۱۹۶۴) می‌باشد که در کتاب مبادله و قدرت در حیات اجتماعی ادعا می‌کند که ما در روابط متقابلمان نه تنها به مبادله کالاهای مادی می‌پردازیم، بلکه چیزهای غیرمادی مثل عشق، زمان، توجه، حمایت و همدردی را نیز مبادله می‌کنیم. بدین ترتیب در بسیاری از کنش‌های متقابلی که با افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها داریم به‌نوعی با آنها وارد مبادله می‌شویم. ما در ارتباطاتمان با والدین و دوستان، وقت، توجه، عشق، حمایت و آرزوهایمان را به مبادله می‌گذاریم. در حقیقت گرایش به برقراری ارتباط بر اساس دادوستدی دوجانبه نباشده است، که در این مبادله‌ها حتی در زمینه خرید کالا مثل غذا علاوه بر پول، زمان و توجه و تأیید یا سایر فاکتورها مورد مبادله قرار می‌گیرند. در صورتی که یکی از طرفین مبادله انتظارات طرف مقابل را پاسخ مناسب ندهد، ادامه مبادله به مخاطره می‌افتد که به این حالت نقض هنجار مبادله اطلاق می‌شود.

در حیات اجتماعی مبادله‌های بسیار زیادی در حال تحقق می‌باشد که در بسیاری از آن‌ها هنجارهای مبادله نقض می‌گردند و به‌نوعی می‌توان گفت که مبادله‌های نابرابری هستند که این مسئله ممکن است در نهایت منجر به تضاد و پاره‌ای تغییرات اجتماعی مبدل گردد. لذا اگر خواسته باشیم این نظریه را در زمینه مبادله‌هایی که در حوزه روسپی‌گری

---

1. Blau

استفاده کنیم، باید دقت داشته باشیم که در مبادله‌هایی که بین ارائه‌دهندگان این مقوله (روسپی‌ها و واسطه‌ها) و مشتریان آن علاوه بر مبادله پول فاکتورهای زیادی مثل وقت، توجه، حمایت، همدردی و سایر موارد مورد مبادله قرار می‌گیرند و تا زمانی که انتظارات طرفین در زمینه هنجارهای مبادله بین طرفین پاسخ داده شود این مبادله تداوم می‌یابد (کرون، ۱۳۹۰: ۴۶).

نظریه روسپی‌گری ادلاند و کورن: ادلاند و کورن^۱ در تلاش برای مدل‌سازی ریاضی از روسپی‌گری به عنوان یک کنش عقلانی-اقتصادی، نظریه خود را ساخته و پرداخته کرده‌اند. مبتنی بر این تلاش روسپی‌گری به عنوان یک حرفه با نیاز مهارتی اندک، بازار کار گسترده، عمدتاً زنانه و برخوردار از پرداخت‌های به نسبت مناسب است. به باور این متفکران زنان برخوردار از حق انتخابی بین همسری و فاحشگی هستند.

در واقع هر دو این موقعیت‌ها برای زنان فرصت‌هایی جهت دسترسی به منابع درآمدی هستند. در نتیجه زمانی که فرصت‌های بازار ازدواج از دسترس زنان به دور باشد، امکان جستجوی فرصت‌های هم‌ارزی در بازار روسپی‌گری فراهم خواهد بود. اما از آنجا که روسپی‌گری در اغلب موارد به واسطه داغ‌ننگی که به دنبال دارد، زایل‌کننده فرصت‌ها برای مراجعه مجدد به بازار ازدواج است، می‌توان انتظار داشت الگوی ارزش‌گذاری متفاوتی بر خدمات جنسی برقرار باشد. مطابق با نظریه ادلاند و کورن بازار روسپی‌گری همچون سایر بازارها تابع قواعد عرضه و تقاضا است.

بنابراین چنانچه به هر دلیل در نسبت بین مردان به عنوان متقاضیان اصلی خدمات جنسی و زنان به عنوان عرضه‌کنندگان اصلی این خدمات در بازار مذکور، به سمت افزایش طرف متقاضی، تغییری محسوس ایجاد شود می‌توان شاهد رونق‌گیری بازار روسپی‌گری بود. این مازاد مردان می‌تواند تحت تأثیر دو مکانیسم صورت پذیرد. نخست بالاتر بودن طبیعی نسبت جنسی به نفع مردان در یک قلمرو جغرافیایی معین که به صورت نسبتاً پایداری در طول زمان کمیت بالاتر مردان نسبت به زنان را نتیجه می‌دهد. دوم مجموعه

---

1. Edlund & corn

مکانیسم‌هایی که به صورت موقت و ناپایدار یا گذرا تراکم بالایی از مردان را در منطقه‌ای مشخص موجب شده است. به‌عنوان مثال می‌توان به سایت‌های عظیم معدنی یا صنعتی، شهرک‌های مرزی و عمدتاً نظامی و یا مناطقی با گردشگر پذیری بالای مردانه اشاره کرد. در مورد اخیر، بالا رفتن ناگهانی بازدهی در بازار روسپی‌گری، رونق بیشتر آن را موجب می‌شود.

ادلاند و کورن تأکید دارند که فحشا پیوندی معین با فقر دارد. به طوری که زنان فقیر معمولاً گرایش بیشتری برای ورود به این بازار و فعالیت در آن دارند. شواهد مختلف نشان‌دهنده آن است که درصد زنان برخوردار از تجربه فعالیت در بازار مذکور در جوامع فقیر و در حال توسعه به مراتب بیش از جوامع توسعه‌یافته است (Edlund & corn, 2001: 181).

روش‌شناسی تحقیق

این مطالعه از لحاظ هدف پژوهش اکتشافی، از لحاظ فرایند اجرای پژوهش کیفی و مبتنی بر پارادایم تفسیری، از لحاظ نتایج پژوهش کاربردی و به لحاظ معیار زمان مطالعه مقطعی^۱ (۱۳۹۸-۱۳۹۹) می‌باشد. بر اساس رویکرد تفسیری، هدف پژوهش علمی درک و فهم معنای رفتارها یا کنش‌های متقابل افراد است که در سطوح بالاتر کنش، تبدیل به یک سری ساختارها و واقعیت عینی کلان‌تر می‌شوند (محمد پور و ایمان، ۱۳۸۷: ۱۹۲). پارادایم تفسیری وقتی مناسب دارد که محقق بخواهد رفتار انسان، انگیزه‌ها، معنای ذهنی و زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر آن را مطالعه کند (Ritchie & lewis, 2003: 12).

در میان روش‌ها و راهبردهای پارادایم تفسیری روش نظریه زمینه‌ای یکی از پرکاربردترین روش‌ها است که هدف آن تولید تئوری است؛ تئوری‌ای که بر اساس گردآوری و تحلیل نظام‌مند داده‌ها بنیان نهاده شده است (بیبی، ۱۳۸۱: ۵۸۷ و Egan, 2002).

277). در نظریه زمینه‌ای، مفاهیم از داده‌های تجربی به دست آمده و به هم ربط داده شده و با داده‌های دیگر جهت اصلاح مورد مقایسه‌های دائم قرار می‌گیرند. این امر کمک می‌کند که ما فراتر از توصیف ضعیف پدیده‌ها حرکت کنیم (عباس‌زاده و حسین‌پور، ۱۳۹۰: ۱۴۹-۱۵۰).

جامعه آماری مورد مطالعه تحقیق تعداد ۲۱ نفر (جدول شماره ۱) از افراد درگیر در زمینه روسپی‌گری شامل: ۱۰ زن روسپی، ۵ نفر قواد، ۵ نفر مشتری و یک نفر مددکار اجتماعی صاحب‌نظر در حوزه روسپی‌گری است که از این میان روسپیان و قوادان از مراجعان بهزیستی شهرستان بجنورد بوده و مشتریان نیز با کمک قوادان و روسپیان شناسایی و با آنها ارتباط برقرار گردید. شیوه نمونه‌گیری نیز نمونه‌گیری هدفمند است.

بر این اساس در جلسات جداگانه به مدت ۱۵۰۰ دقیقه با روسپیان و قوادان پذیرش شده در مرکز بازپروری بهزیستی شهرستان بجنورد و مشتریان آنها مصاحبه‌های عمیق صورت گرفته و اسناد و پرونده‌های مربوط به هر کدام مورد مطالعه قرار گرفته است تا اشباع نظری حاصل شود. برای تحلیل داده‌ها، متن مصاحبه‌ها با استفاده از تکنیک تحلیل مقایسه‌ای مداوم گلنر و اشتراوس و از طریق رمزگذاری مقوله‌بندی در سه مرحله باز، محوری و گزینشی کدگذاری شد و تفسیر الگوها و روابط انجام گرفت که ماحصل آن دستیابی به مفاهیم اولیه، مقوله‌های فرعی و عمده و در نهایت مقوله هسته بوده است.

جدول ۱- توزیع مشارکت‌کنندگان بر اساس نوع مشارکت

نام	سن	وضعیت تأهل	تحصیلات	نوع مشارکت
مشارکت‌کننده اول	۲۲	مطلقه	سیکل	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده دوم	۲۵	متارکه	بی سواد	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده سوم	۲۳	مجرد	ابتدایی	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده چهارم	۱۹	مجرد	سیکل	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده پنجم	۳۷	مطلقه	سیکل	دلال
مشارکت‌کننده ششم	۲۵	مجرد	راهنمایی	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده هفتم	۳۵	مطلقه	ابتدایی	دلال
مشارکت‌کننده هشتم	۲۳	مجرد	دیپلم	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده نهم	۲۳	مطلقه	دانشجوی انصرافی	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده دهم	۲۷	مجرد	راهنمایی	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده یازدهم	۲۸	متأهل	بی سواد	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده دوازدهم	۲۵	مطلقه	ابتدایی	عرضه‌کننده
مشارکت‌کننده سیزدهم	۵۰	متأهل	ابتدایی	متقاضی
مشارکت‌کننده چهاردهم	۳۶	متأهل	لیسانس	متقاضی
مشارکت‌کننده پانزدهم	۳۳	متأهل	فوق دیپلم	متقاضی
مشارکت‌کننده شانزدهم	۲۹	متأهل	دیپلم	متقاضی
مشارکت‌کننده هفدهم	۲۹	مجرد	لیسانس	متقاضی
مشارکت‌کننده هجدهم	۳۹	متأهل	ابتدایی	دلال
مشارکت‌کننده نوزدهم	۲۷	متأهل	ابتدایی	دلال
مشارکت‌کننده بیستم	۲۷	متأهل	راهنمایی	دلال
مشارکت‌کننده بیست و یکم	۳۴	متأهل	کارشناسی ارشد	مددکار اجتماعی

۱. عرضه‌کننده: روسپی ۲. متقاضی: مشتری ۳. دلال: قواد

یافته‌های تحقیق

یافته‌های تحقیق در ۷۲ مفهوم، ۱۹ مقوله فرعی و ۹ مقوله اصلی و ۱ مقوله هسته (جدول شماره ۲) کد بندی شده‌اند، که بر مبنای آن برساخت بازار روسپی‌گری از منظر عاملان اجتماعی ذینفع بازسازی معنایی شده است که ذیلاً مهم‌ترین مقوله‌های مربوط به آن را متناسب با سؤالات پژوهش مورد بررسی قرار می‌دهیم.

جدول ۲- مفاهیم و مقوله‌های اصلی و فرعی

شرایط	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم
علل اجتماعی و اقتصادی	بی‌پناهی اجتماعی	فقدان حمایت‌های خانوادگی	نابسامانی اوضاع خانواده، روابط خانوادگی آسیب‌زا، خشونت جنسی خانگی و خشونت جسمی خانگی، طرد خانوادگی، فقدان لایه‌های حمایتی در سطح اجتماع
		فقدان حمایت‌های اجتماعی	روابط اجتماعی نامناسب، مهارت‌های ارتباطی نامناسب، نقصان حمایت‌های نهادهای دولتی و غیردولتی، ضعف آگاه‌سازی مردم از فعالیت‌های دولتی در زمینه روسپی‌گری، نقصان قوانین بازپروری زنان روسپی، اعمال نفوذ بیش از حد دستگاه قضایی
	وفور تقاضا	عوامل خانوادگی و اجتماعی	تجرد مردان به دلایل اقتصادی-اجتماعی، تعیین قیمت بر اساس سن و زیبایی، جذابیت روابط جنسی، طلاق عاطفی،
	درآمد بالا برای قوادان		تجربه جنسی قوادان، سو استفاده از نیاز روسپیان، کار راحت، وجود نسبتاً بالای روسپی و مشتری در شهر

شرایط	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های فرعی	مفاهیم
	فقر تشدید شونده روسپیان	بیکاری و نداشتن شغل مناسب زنان، فقدان استقلال و توانمندی و شرایط نابسامان خانواده	رشد فزاینده هزینه معیشت، هزینه بالای مسکن
		اعتیاد زنان روسپی	فقدان جا و مکان برای مصرف مواد، بی‌سرپناهی
پیامدها	بهره‌کشی جنسی	وابستگی به قوادان و مشتریان	عدم رفع مشکلات اولیه، مواجه شدن با مسائل جدی
		وفور عرضه‌کنندگان	ارائه خدمات جنسی با حداقل دریافتی، تأمین شرایط دلخواه مشتریان و قوادان
		نگاه منفی جامعه	ازدواج‌های ناپایدار، خشونت و تحقیر از جانب خانواده
		نامیدی از آینده	شرایط خانوادگی نابسامان، شرایط اقتصادی نامناسب، بی‌اعتمادی به سایرین، درگیری با اعتیاد
	قرارگیری مداوم در معرض خشونت	خشونت جنسی	روابط جنسی خشونت‌آمیز، روابط جنسی گروهی، مواجه شدن با تجاوزهای متعدد
		خشونت جسمی و روانی	روابط توهین‌آمیز، مواجهه مداوم با کتک
	خانواده زدایی از زندگی روزمره	شرایط خانوادگی ناهنجار	روابط گسترده جنسی، بارداری‌های نامشروع، سلب حضانت کودکان
		ازدواج‌های موقت مکرر و شکست در ازدواج دائمی	غیرقابل اطمینان بودن در نگاه سایرین و سوءاستفاده جنسی به خاطر برجسب روسپی و عدم توفیق در ازدواج‌ها
	اخلاق زدایی از جامعه		بی‌اعتمادی، بی‌هویتی، خیانت، دورویی، تضعیف وجدان جمعی

چه عللی در بروز و گسترش بازار روسپی‌گری نقش دارد؟

بی‌پناهی اجتماعی

یکی از مهم‌ترین علل بروز پدیده روسپی‌گری فقدان حمایت‌های اجتماعی لازم از این افراد است. بر اساس اطلاعات به‌دست‌آمده از مشاهدات و مصاحبه‌های صورت گرفته اکثر افراد درگیر در روسپی‌گری را افرادی شامل می‌شوند که از فقدان حمایت‌های اجتماعی و خانوادگی لازم رنج می‌برند و به محض اینکه در روابط خانوادگی آنها خلل ایجاد می‌شود و یا اینکه مناسبات خانوادگی آنها به گونه‌ای است که توانایی لازم در ارائه حمایت لازم را ندارند، سریعاً این افراد به سمت روابط اجتماعی نامناسب و آسیب‌زا در بیرون از خانواده هدایت می‌شوند. بسیاری از این‌ها برای اولین بار توسط اعضای خانواده مورد خشونت جنسی قرار گرفته‌اند یکی از مصاحبه‌شوندگان در این خصوص می‌گوید:

«وقتی برادرم فهمید که من دوست پسر دارم و با او رابطه دارم، به من فشار آورد و

گفت باید با تو رابطه داشته باشم هرچقدر اصرار کردم که تو برادر من هستی و نباید این

کار را بکنی، به حرف من گوش نداد و من به اجبار به این رابطه تن دادم.»

هنگامی که این افراد به بیرون از محیط خانوادگی جهت دریافت حمایت‌های روانی و اجتماعی هدایت می‌شوند؛ شرایط اجتماعی جامعه به نحوی است که آن‌ها را در معرض انواع آسیب‌های اجتماعی قرار می‌دهد. تحلیل داده نشان می‌دهد شرایط اجتماعی نامناسب این افراد مانند خانواده نابسامان، فقر، بیکاری، روابط اجتماعی نامناسب و نداشتن مهارت‌های ارتباطی نامناسب باعث شده است تا این افراد چه در درون خانواده و چه بیرون از آن امنیت لازم را نداشته باشند و به راحتی گرفتار قوادان و مشتریان شوند که برای ارضاء نیازهای جنسی خود به سمت این زنان گرایش پیدا می‌کنند. در واقع محیط خانوادگی برای این افراد از دوران کودکی تا بزرگسالی مکانی ناامن، پراسترس و تنش‌زا بوده است.

نبود یکی از والدین به دلیل فوت، طلاق، متارکه، زندانی بودن، اعتیاد صنعتی والدین و بروز رفتارهای خشونت‌آمیز منبث از آن، زندگی با ناپدری یا نامادری، رفت‌وآمد

خانوادگی با افراد معتاد، فروشنده‌گی مواد مخدر، فقر فرهنگی والدین، بی‌سوادگی یا کم‌سوادگی، ترغیب دختران خانواده به کارگری در مزارع یا منزل دیگران به خاطر فقر و امثال آن باعث ایجاد دافعه در کانون خانواده شده و زمینه شکل‌گیری تفکر گریز و رهایی از این محیط را فراهم کرده و در چنین شرایطی ازدواج‌های زودرس دل‌بستگی و وابستگی به افرادی بیرون از محیط خانواده، فرار از منزل و مواردی از این قبیل را شاهد هستیم. یکی از روسپیان در این خصوص می‌گوید:

«سن زیادی نداشتم که به خاطر فوت پدرم و ناداری مجبور بودم همراه مادرم برای کار به خانه مردم بروم. گاهی وقت‌ها هم تنهایی آنجا کار می‌کردم، مدتی پرستار یک بچه بودم و خیلی از مردها وقتی که همسر آنها خانه نبود به من پیشنهاد می‌دادند.»

یکی از مصاحبه‌شوندگان که به خاطر روسپی‌گری توسط پلیس دستگیر و تحویل

به‌زیستی شده است می‌گوید:

«بعد از فوت مادرم پدرم دو بار دیگر ازدواج کرد و خواهر پنج‌ساله‌ام همراه پدرم و زن سومش با هم زندگی می‌کردیم پدرم از ۱۱ سالگی با من رابطه جنسی داشت تا اینکه نامادری من متوجه این موضوع شد و به به‌زیستی گزارش کرد و من یک سال در به‌زیستی بودم بعد این مدت با حکم قضایی تحویل پدربزرگم شدم اما پدرم آمد خانه پدربزرگم و با زور مرا به خانه برد و گفت وقتی پدر زنده است پدربزرگ چه کاره است که از بچه من نگهداری کند و دوباره شروع به رابطه جنسی با من کرد.»

در سطح اجتماع نیز برنامه‌های حمایتی دولت و نهادهای غیردولتی دارای نقصان بوده و نمی‌توانند راهکارها و اقدامات متناسب با کاهش آسیب روسپی‌گری و توانمندسازی این افراد را ارائه دهند. خصوصاً به‌زیستی به عنوان یکی از مهم‌ترین دستگاه‌های مسئول در حوزه آسیب‌های اجتماعی به‌طور اعم و حوزه روسپی‌گری به‌طور اخص نتوانسته جایگاه واقعی خود را در بین مردم پیدا کند. بخشی از آن مربوط می‌شود به ضعف اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی مردم از حیطه فعالیت‌ها و برنامه‌هایی که به‌زیستی در این خصوص ارائه می‌دهد.

دستورالعمل‌ها و قوانین نامناسب نیز در بازپروری زنان روسپی ناتوان بوده و نقش بسیار زیادی در گرایش مجدد این افراد به روسپی‌گری دارد. اکثر افراد از محیط بسته و بدون تحرک بازپروری خسته شده‌اند و در آنجا با روسپیان حرفه‌ای و قوادان ارتباط می‌گیرند و این ارتباط نامناسب آنها را بعد از خروج از مرکز در معرض آسیب بیشتری قرار می‌دهد. یکی دیگر از مشکلات بهزیستی اعمال نفوذ بیش از حد دستگاه قضایی در حیطه برنامه‌های بهزیستی است. با توجه به اینکه نگاه دستگاه قضایی نگاهی قهری و سلبی با مسئله روسپی‌گری است اما با اعمال فشار بر کارکنان اورژانس اجتماعی بهزیستی آنها را مجاب به شرکت در برنامه‌های دستگیری روسپیان در پاتوق‌ها می‌کند، به طوری که هنگام ورود به این مناطق و پاتوق‌ها در کنار ضابط قضایی و مقام قضایی و نیروی انتظامی، اورژانس اجتماعی بهزیستی نیز حضور دارد.

پس از دستگیری این افراد، زنان به مراکز بهزیستی ارجاع داده می‌شوند و این مراکز در نقش یک زندان کوچک برای دستگاه قضا ایفای نقش می‌کنند. چون این امر ماهیت واقعی این مراکز را که عمدتاً مطابق دستورالعمل‌های بهزیستی مراکز باز بوده و حضور افراد آسیب‌دیده باید به صورت داوطلبانه باشد زیر سؤال می‌رود و اعتماد روسپیان را از این مراکز سلب می‌کند و فلسفه بازپروری زنان در بهزیستی را به چالش می‌کشد.

وفور تقاضا

مسلماً یکی از جذاب‌ترین و پرطرفدارترین بازارهای مالی در عرصه اجتماعی بازار روسپی‌گری است. با وجود غیرقانونی بودن فعالیت‌های مربوط به روسپی‌گری در جامعه، به علت وفور عرضه و تقاضا و جاذبه‌ای که این بازار دارد، روزانه مبادلات زیادی در این حوزه صورت می‌گیرد. این روابط یا بدون واسطه و یا توسط دلالان این حوزه یعنی قوادان صورت می‌گیرد. مشتری‌ها عمدتاً مردانی هستند که یا بنا به دلایل اقتصادی و اجتماعی مجرد مانده‌اند و برای ارضاء نیازهای جنسی خود وارد این بازار شده‌اند و یا این که متأهل هستند و از وضعیت زناشویی خود رضایت ندارند. یکی از مشتریان می‌گوید:

«ارتباط جنسی شوخی بردار نیست. همسر مرا مجبور می‌کند با زنان دیگر رابطه داشته باشم چون زمانی که تمایل دارم رو برمی‌گرداند و این کارها باعث اختلافات زیادی بین ما شده است.»

عمدتاً مشتریان جهت ارضاء نیازهای جنسی خود حاضر به پرداخت هر نوع هزینه‌ای هستند و از این موضوع رضایت کامل دارند. یکی دیگر از مشتریان که با زن‌های زیادی رابطه جنسی داشته می‌گوید:

«دنیال خیلی از زن‌ها که می‌افتادم نتیجه می‌گرفتم خیلی از زن‌ها به خاطر پول رابطه برقرار می‌کنند به آنها که فقیرتر بودند تا ۱۰۰ هزار تومان هم کمک می‌کردم.»

و فور تقاضا از سوی مردان به عنوان مشتری تأثیر بسیار زیادی بر گسترش و رونق بازار روسپی‌گری دارد. ادلاند و کورن (۲۰۰۱) در نظریه خود در باب بازار روسپی‌گری بر رونق این بازار تأکید دارند. مطابق با نظریه ادلاند و کورن بازار روسپی‌گری همچون سایر بازارها تابع قواعد عرضه و تقاضا است. بنابراین چنانچه به هر دلیل در نسبت بین مردان به عنوان متقاضیان اصلی خدمات جنسی و زنان به عنوان عرضه‌کنندگان اصلی این خدمات در بازار مذکور، به سمت افزایش طرف متقاضی، تغییری محسوس ایجاد شود می‌توان شاهد رونق‌گیری روسپی‌گری بود. جذابیت این بازار به حدی است که حتی در برخی از موارد زنان و دختران توسط اقوام و آشنایان خودشان به بردگی جنسی کشیده می‌شوند. مصاحبه‌شونده چهارم که پس از حبس ابد پدر و مادرش در منزل عمه‌اش زندگی می‌کرد در این خصوص می‌گوید:

«بعد از زندانی شدن شوهر عمه‌ام من و عمه‌ام در منزل تنها بودیم کم‌کم عمه‌ام مرا مجبور به رابطه با افراد جوان می‌کرد معمولاً از ساعت ۱۲ شب تا نزدیک صبح من مجبور بودم با چهار یا پنج نفر رابطه داشته باشم. عمه‌ام برای این کار از هر نفر حدود ۶۰ هزار تومان پول می‌گرفت و تقریباً همه را برای خود برمی‌داشت.»

یکی از روسپیان نیز که بعد از زندانی شدن پدر و مادرش در منزل خاله‌اش زندگی می‌کند در این خصوص می‌گوید:

«من و خاله‌ام در لباس فروشی کار می‌کنیم آنجا رفت و آمد زیاد است و افراد مختلف

به آنجا می‌آیند. خاله‌ام همیشه مرا تشویق به دوستی با افراد مختلف می‌کرد و می‌گفت باید از قدرت زنانگی خودت استفاده کنی. با این کار می‌توانیم جیب مردها را بزنیم و کلی پول کسب کنیم همین باعث شد که با افراد زیادی رابطه داشته باشم.»

عمده زنان روسپی که وارد این بازار می‌شوند از خشونت جنسی رنج می‌برند. انجام رابطه به شیوه‌های مختلف، روابط جنسی گروهی و رابطه مکرر در یک روز زنان روسپی را از لحاظ جسمی و روانی در معرض خشونت قرار می‌دهد. حتی بسیاری از این‌ها که برچسب روسپی خورده بودند در خانواده نیز امنیت نداشتند و از طرف اعضاء خانواده و آشنایان نیز مورد سوءاستفاده و خشونت قرار می‌گرفتند. یکی دیگر از روسپیان می‌گوید:

«هر دفعه که دوستم را ملاقات می‌کردم ۱۰ یا ۲۰ هزار تومان به من می‌داد. از این موضوع یک سال گذشت. یک روز که به خانه آنها رفتم با آن پسر و دو نفر از دوستانش مواجه شدم. او به من اصرار کرد که این‌ها دوستان من هستند و از نظر من ارتباط جنسی با آنها اشکالی ندارد و مرا مجبور به رابطه با آنها کرد؛ وی در ادامه می‌گوید: حتی برادر ۱۷ ساله من وقتی که متوجه ارتباطات من با دیگران شد وقتی در خانه بودیم مرا مجبور به رابطه جنسی می‌کرد. هر چه من مقاومت می‌کردم و می‌گفتم من خواهر تو هستم فایده‌ای نداشت و من چاره‌ای جز تسلیم شدن نداشتم.»

سود بالا برای قوادان

قوادان عمدتاً افرادی هستند که ابتدا خود به عنوان روسپی در این حوزه فعالیت داشته‌اند و بعدها پس از کسب تجربه و شرایط لازم به عنوان قواد فعالیت خود را ادامه داده‌اند. قوادان از طریق مدیریت این بازار توانسته‌اند درآمد بالا و نسبتاً راحتی به دست بیاورند.

قوادان روسپیان را بر اساس سن و زیبایی دسته‌بندی می‌کنند و بر اساس قیمت تعیین شده به مشتریان معرفی می‌کنند و مشتریان نیز بر اساس مکنت مالی خود روسپی را انتخاب می‌کنند. مکان متفاوت بوده گهگاه منزل روسپی یا منزل مشتری یا پاتوق‌های خاص که توسط افراد دیگر مدیریت می‌شود و در قبال آن هزینه‌ای از مشتری دریافت

می‌گردد. ولی عمدتاً از منزل قواد به عنوان مکان برقراری ارتباط استفاده می‌شود. یکی از مصاحبه‌شوندگان که قبلاً روسپی بوده و الآن به عنوان یک قواد فعالیت دارد در مورد گذشته می‌گوید:

«قبلاً نزد یک قواد به نام پری می‌رفتم او از هر مشتری ۵۰،۴۰،۳۰ تومان می‌گرفت و بیشتر آن را خودش برمی‌داشت. او هم دختر و هم مکان را برای مشتری جور می‌کرد. اگر مشتری از قیافه روسپی خوشش نمی‌آمد خود او با وی رابطه برقرار می‌کرد و پول می‌گرفت. من هم یک روز در میان به آنجا می‌رفتم و با چند مشتری رابطه جنسی داشتم و او ۵۰،۴۰ تومان به من می‌داد.»

مصاحبه‌شونده بیستم معروف به خاله نیز می‌گوید:

«اوایل منزل من فقط محل مصرف مواد بود تا اینکه یک روز همسایه‌ام به خانه ما آمد و گفت مهین قواد است و پول زیادی گیرش می‌آید من هم با خودم فکر کردم و تصمیم به این کار گرفتم و وقتی که امتحان کردم دیدم خیلی خوب و راحت است بدون زحمت روزی کلی پول گیرم می‌آید.»

فقر تشدید شونده روسپیان

فقر به عنوان یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین علل بروز پدیده روسپی‌گری در سطح جامعه است. بر اساس دیدگاه ساختاری-کارکردی، علل ساختی مثل فقر و موقعیت‌های نامناسب محیط اجتماعی و تضادهای به وجود آمده برای خانواده‌ها می‌تواند باعث فروپاشی خانواده و شرایط اجتماعی به وجود آمده، می‌تواند در گرایش افراد به رفتارهای ضد اجتماعی مثل روسپی‌گری تأثیرگذار باشد. به طوری که بیشتر روسپیان در خانواده‌هایی رشد کرده‌اند که توانمندی لازم را جهت جامعه‌پذیر کردن اعضای خود نداشته‌اند (فاتحی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۰۵-۸۶).

ادلاند و کورن نیز تأکید دارند که فحشا پیوندی معین با فقر دارد. به طوری که زنان فقیر معمولاً گرایش بیشتری برای ورود به این بازار و فعالیت در آن دارند، گو اینکه در

جوامعی با نرخ‌های بالاتر مردان فقیر نیز تقاضا برای خدمات جنسی در بازار روسپی‌گری افزون‌تر است. شواهد مختلف نشان‌دهنده آن است که درصد زنان برخوردار از تجربه فعالیت در بازار مذکور در جوامع فقیر و در حال توسعه به مراتب بیش از جوامع توسعه‌یافته است (Edlund & corn, 2001: 181). نظریه‌های مارکسیستی و تضاد نیز از جمله نظریاتی هستند که با تأکید بر وجود نابرابری اجتماعی - اقتصادی گسترده در نظام سرمایه‌داری، وجود آسیب‌های اجتماعی را نتیجه بی‌عدالتی و گسترش فقر در سطح طبقه پایین جامعه می‌دانند (صدیق سروستانی، ۱۳۸۹: ۷۱-۷۲ و Lawson & Heaton, 1999: 114).

بالا بودن هزینه‌های معیشت، بی‌کاری و نداشتن شغل مناسب بسیاری از زنان و دختران را به سمت روسپی‌گری سوق می‌دهد. عمده این افراد که از حمایت اجتماعی لازم بی‌بهره هستند و استقلال و توانمندی لازم را ندارند، به‌ناچار در ورطه بهره‌کشی جنسی و تن‌فروشی قرار می‌گیرند. بسیاری از این زنان که شرایط خانوادگی نابسامانی دارند و آرامش و امنیت لازم را در درون خانواده ندارند، از خانواده طرد شده و چون در سطح اجتماع هم‌لایه‌های حمایتی متناسب با مشکلات و نیازهای این افراد تعریف نشده است، ناچار به سمت بهره‌کشی جنسی هدایت می‌شوند. عمده روسپیان مشارکت‌کننده در این پژوهش از فقر اقتصادی رنج می‌برند و جهت تأمین معیشت خود مجبور به کار در محیط‌های نامناسب و آسیب‌زا شده یا اینکه مستقیماً اقدام به تن‌فروشی کرده‌اند. مصاحبه‌شونده هجدهم، یکی از قوادان حرفه‌ای در این خصوص می‌گوید:

«خیلی به‌ندرت پیش می‌آید که زنان به خاطر لذت روسپی‌گری کنند. اکثر زنانی که با من کار می‌کنند به خاطر پول و حل مشکلات خودشان تن‌فروشی می‌کنند».

از طرفی اعتیاد به عنوان یک آسیب اجتماعی دیگر این افراد را دچار آسیب مضاعف کرده است. بیشتر این روسپیان معتاد بوده و جهت تأمین مواد مخدر و جبران هزینه‌های آن دست به دامان قوادان و مشتریان می‌شوند. در واقع فقر، بی‌پناهی و بی‌خانمانی و ناتوانی در تأمین هزینه‌های مواد مخدر این زنان را در معرض روابط نامشروع و روسپی‌گری قرار داده

است. یکی از روسپیان در جواب اینکه چرا خودتان و دیگرانی که می‌شناسید روسپی‌گری می‌کنند می‌گوید:

«بیشتر کسانی که به این کار رو می‌آورند از روی میل و خواسته خودشان نیست. همه آنها افراد بی‌جا و مکانی هستند که به خاطر نداشتن جای خواب و سرپناه دست به تن فروشی می‌زنند و یا معتاد هستند و برای مصرف احتیاج به مکان دارند و یا برای تهیه مواد به مکان‌های خاصی می‌روند و مجبور به خود فروشی می‌شوند».

بازار روسپی‌گری دارای چه ویژگی‌هایی است؟

بر اساس مصاحبه‌های صورت گرفته با مشارکت کنندگان و نیز مشاهدات موجود در سطح جامعه مورد مطالعه (شهرستان بجنورد) شبکه گسترده‌ای از روابط جنسی وجود دارد که تعداد زیادی از روسپیان، قوادان و مشتریان را شامل می‌شود. قوادان که عمدتاً سابقه روسپی‌گری دارند شناخت کافی از زنان روسپی داشته، به صورت زنجیره‌ای به روسپیان و مردان متقاضی روابط جنسی دسترسی دارند و به صورت زیرزمینی روابط جنسی روسپی‌گری را در سطح شهر ساماندهی می‌کنند. قوادان به منظور کسب درآمد بیشتر و افزایش رضایت مشتریان، با شناسایی و جذب زنان و دختران جدید و کم سن و سال که شرایط ورود به عرصه روسپی‌گری دارند همواره باعث توسعه روسپی‌گری در شهر شده‌اند. بر این اساس می‌توان از بازار روسپی‌گری نام برد که اصول حاکم بر آن از شرایط و ضوابط حاکم بر بازار اقتصادی تبعیت می‌کند و اقتصاد روسپی‌گری را شکل می‌دهد.

با نگاهی به ساختار بازار و انواع آن - یعنی بازارهای رقابت کامل^۱، انحصاری^۲، رقابت انحصاری^۳ و انحصار چندگانه^۴ - و بررسی ویژگی‌های هر کدام از آنها می‌توانیم از بازار روسپی‌گری نام ببریم که شرایط و قوانین بازار اقتصادی بر آن حاکم است

-
1. Perfect competition
  2. Monopoly
  3. Monopolistic
  4. Oligopoly

(Krishnan, 2011: 6). عناصر و عوامل فعال در این بازار عبارت‌اند از: روسپی^۱، قواد^۲ و مشتری^۳ که شرایط معامله در آن بسیار شبیه به بازارهای اقتصادی است. بر اساس دیدگاه ادلان و کورن بازار روسپی‌گری مانند سایر بازارهای اقتصادی تابع قواعد عرضه و تقاضا است. در جامعه مورد مطالعه و بر اساس مصاحبه‌های صورت گرفته از مشارکت‌کنندگان تقاضا از سوی مشتریان جهت دریافت خدمات جنسی بسیار زیاد است که باعث تزریق بالای پول به این بازار و رونق آن شده است.

از طرف دیگر زنان نیز به خاطر کسب منافع مالی به سمت این بازار گرایش دارند و باعث رونق آن می‌شود. با توجه به دیدگاه نهادگرایان یکی از نکات قابل توجه در تحلیل بازار روسپی‌گری این است که همه چیز در این بازار در چارچوب نظام عرضه و تقاضا اتفاق نمی‌افتد و فقط این رابطه نیست که قیمت خدمات جنسی را تعیین می‌کند، بلکه سازوکارهای نهادی هم بر فرایند مبادله حاکم است.

در واقع باید به نقش عاملین بازار از جمله قوادان، شرایط زندگی خود روسپی‌ها، قراردادهای کم و کیف هزینه‌های مبادله این خدمات برای طرفین مبادله توجه نمود. اعتیاد، فقر اقتصادی و نیاز مالی عرضه‌کنندگان، آن‌ها را در این بازار در موقعیت ضعیفی قرار می‌دهد که ناچار به پذیرش شرایط تعریف‌شده از سوی قوادان و متقاضیان می‌شوند. به عنوان نمونه یکی از روسپیان در جواب اینکه چرا خودتان و دیگرانی که می‌شناسید روسپی‌گری می‌کنند می‌گوید:

«بیشتر کسانی که به این کار رو می‌آورند از روی میل و خواسته خودشان نیست. همه آنها افراد بی‌جا و مکانی هستند که به خاطر نداشتن جای خواب و سرپناه دست به تن فروشی می‌زنند و یا معتاد هستند و برای مصرف احتیاج به مکان دارند و یا برای تهیه مواد به مکان‌های خاصی می‌روند و مجبور به خود فروشی می‌شوند».

۱- روسپی کسی است که در ازای دریافت پول به رابطه جنسی تن می‌دهد.

۲- فردی که در برابر کسب درآمد، برقراری آمیزش جنسی بین مشتری و روسپی را فراهم و امکان‌پذیر می‌کند.

۳- فردی که در ازای پرداخت پول خدمات جنسی دریافت می‌کند.

ورود به بازار روسپی‌گری چه پیامدهایی برای زنان روسپی در پی دارد؟

بهره‌کشی جنسی

زنان روسپی که به علت فقر و مشکلات اجتماعی همراه با آن گرفتار بازار روسپی‌گری شده‌اند مورد بهره‌کشی جنسی قرار می‌گیرند و شرایط اجتماعی به مراتب بدتری پیدا می‌کنند. در واقع این زنان که به علت شرایط بد اقتصادی و به منظور تأمین نیازهای مالی مجبور به خودفروشی شده‌اند، پس از ورود به این بازار نه تنها مشکلات آنها مرتفع نشده بلکه در شرایط اقتصادی و اجتماعی نامساعدتری قرار گرفته‌اند. زنان روسپی فقیر، بدون حمایت اجتماعی و به دلیل عدم استقلال اقتصادی و اجتماعی توسط قوادان و مشتریان مورد بهره‌کشی جنسی قرار می‌گیرند. وفور عرضه و فراوانی زنان روسپی شرایط را برای بهره‌کشی فراهم می‌کند و در بازار روسپی‌گری مشتریان (تقاضا) و قوادان (دلالان) دست بالا را دارند.

این امر باعث می‌شود که روسپیان شرایط دلخواه مشتریان و قوادان را تأمین کنند و با حداقل دریافتی خدمات جنسی ارائه دهند. در چنین بازاری وضعیت زنان روسپی رو به وخامت خواهد گذاشت و امکان رهایی آنها از این چرخه ممکن نخواهد شد. یکی از روسپیانی که در مرکز بازپروری بهزیستی پذیرش شده بود با هدف بازگشت به زندگی عادی و بهبود وضعیت اجتماعی و خانوادگی تصمیم به ازدواج می‌گیرد، اما این ازدواج بیشتر نوعی بهره‌کشی جنسی بوده تا یک ازدواج موفق؛ او در این زمینه می‌گوید:

«سال ۱۳۹۳ با یک مرد متأهل و سن بالا ازدواج کردم. البته صیغه بودم. چون زن داشت می‌گفت زخم را طلاق بدهم حتماً تو را عقد رسمی خواهم کرد. هرچقدر من اصرار می‌کردم او یک بهانه می‌آورد. وقتی دیدم دارد وقت تلف می‌کند و از من سوءاستفاده می‌کند صیغه نامه را بعد از یک سال پاره کردم.»

یکی دیگر از روسپیان که در حال حاضر با دوست پسرش زندگی می‌کند می‌گوید:

«حدود ۱۰ سال است که با دوست پسرم زندگی می‌کنم. او می‌خواست مرا هم معتاد کند چون خودش شیشه مصرف می‌کند؛ اما من مصرف نکردم. به خاطر دوست پسرم از

همه چیز گذشتم از خانواده و زندگی خودم گذشتم، هر چی می‌خواست انجام می‌دادم، اما او تکلیف مرا روشن نمی‌کند فقط دوست دارد کنارش باشم.»

بنا بر اظهار نظر مددکار پرونده، دوست پسر مصاحبه شونده سوم او را وابسته خودش کرده و به عنوان قواد از وی سوءاستفاده کرده و از این طریق کسب درآمد می‌کند. به خاطر شرایط اقتصادی و اجتماعی این زنان و نیز نگاه منفی جامعه به این نوع افراد و امکان موفقیت در زندگی آینده تشکیل خانواده‌های موفق و پایدار امکان‌پذیر نیست و معمولاً ازدواج مجدد این افراد ناپایدار بوده و توأم با خشونت و تحقیر از جانب اعضای خانواده خصوصاً شوهرشان بوده و عمدتاً به جدایی ختم می‌شود. یکی از روسپیان که پس از ترخیص از بازپروری ازدواج نموده و بعد از چند سال زندگی مشترک ناموفق مراحل قانونی طلاق خود را طی می‌کند در این خصوص می‌گوید:

«من دیگر نمی‌خواهم با او زندگی کنم. دوبار از خانه فرار کردم. واقعاً زندگی به خاطر تحقیرها و کتک‌های شوهرم غیرقابل تحمل شده است. او ایل زندگی مرا خیلی دوست داشت اما در حال حاضر فقط به خاطر بچه‌ها مرا نگه داشته است. من هم چون دست او چک دارم مجبورم پیش آن بمانم. چون اگر بروم اولین کاری که می‌کند چک‌ها را به اجرا می‌گذارد و مرا به زندان می‌اندازد.»

شرایط زندگی این افراد به گونه‌ای است که از زندگی و آینده خودشان ناامید هستند و انگیزه‌ای برای زندگی ندارند.

روسپی‌گری زنان را در معرض انواع مخاطرات اجتماعی و روانی قرار می‌دهد. تحقیر، خشونت، استرس، فقر و... روسپیان را از نظر اجتماعی و روانی به شدت آسیب‌پذیر کرده است. افسردگی، اختلالات روانی، ناامیدی، بیماری‌های جسمی، بیماری‌های واگیردار مانند ایدز و هیپاتیت و ... بسیاری مسائل و مشکلات دیگر در نتیجه روسپی‌گری بروز خواهد کرد. مصاحبه شونده سوم که اکنون در مرکز بازپروری بهزیستی به سر می‌برد در مورد شرایط روحی و روانی خود می‌گوید:

«الآن که در بازپروری هستم نمی‌توانم خودم را کنترل کنم، یا باید گریه کنم یا به

کسی آسیب می‌زنم و یا چیزی را می‌شکنم. سه سال است که قرص اعصاب می‌خورم؛ حتی یک‌بار هم خودکشی کرده‌ام.»

اقدام به خودکشی و انواع بیماری‌های روانی از جمله افسردگی به عنوان یکی از عوارض و تبعات اجتماعی- روانی روسپی‌گری در بیشتر این زنان مشاهده می‌گردد. بسیاری از آنها به دلیل فشارهای اجتماعی، روانی ناشی از زندگی به عنوان روسپی اقدام به خودکشی نموده‌اند.

شرایط جسمی این زنان نیز مطلوب نیست؛ بررسی پرونده پزشکی زنان مستقر در بازپروری نشان‌دهنده آمار بالای ابتلای این زنان به انواع بیماری‌های گوارشی، قلبی، رحمی و حتی در مواردی ایدز و هپاتیت می‌باشد. مسئول مرکز بازپروری یکی از هزینه‌های سنگین این مرکز را هزینه‌های درمانی این زنان می‌داند. از نظر اجتماعی هم این زنان در معرض آسیب قرار دارند. مصاحبه شونده سی و پنجم از مددکاران حوزه روسپی‌گری می‌گوید:

«یکی از سخت‌ترین کارهای ما در حوزه مددکاری توانمند کردن این زنان است. نگاه جامعه به این زنان نگاه خوبی نیست. پیدا کردن خانه برای مستقل کردن این زنان بسیار مشکل است. معمولاً صاحب‌خانه‌ها به این زنان اعتماد نمی‌کنند و از طرف دیگر وجود این زنان در خانه مستقل با مزاحمت از طرف همسایگان و هم محله‌ای‌ها مواجه می‌شود. همچنین پیدا کردن شغل هم برای این زنان سخت بوده و معمولاً با حاشیه همراه است. صاحب کار به سختی به آنها اعتماد می‌کند و از طرف دیگر در موارد بسیار زیادی این زنان توسط صاحب کار یا همکاران مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرند.»

قرارگیری مداوم در معرض خشونت

یکی از ویژگی‌های بارز روسپی‌گری خصوصاً روسپیان فقیر و کم‌بضاعت قرارگیری در معرض خشونت جنسی، جسمی و روانی مداوم است. زنان روسپی به صورت مداوم در برابر خواسته‌های مشتریان قرار دارند که معمولاً نرخ و شرایط معامله را آنها تعیین می‌کنند. حضور در پاتوق‌ها همراه با مصرف مواد مخدر و مواد روان‌گردان، روابط جنسی گروهی،

رفتارهای توهین‌آمیز و... روابط جنسی توأم با خشونت را برای زنان در پی دارد. حتی بسیاری از این زنان که با اتخاذ استراتژی مقاومت مقطعی و با حمایت‌های اجتماعی و بهزیستی سعی در بهبود شرایط اجتماعی‌شان دارند نمی‌توانند از این خشونت‌ها رهایی یابند و در زندگی جدیدشان نیز در معرض خشونت قرار دارند. مصاحبه‌شونده یازدهم در زمینه شرایط نامساعد خودش می‌گوید:

«چون معتاد بودم برای اعتیاد هر کاری می‌کردم و با هر کس و ناکس رابطه داشتم.

بارها و بارها مردها به من تجاوز کردند، مرا کتک زدند و با من مثل یک حیوان برخورد کردند.»

عمده زنان روسپی که وارد این بازار می‌شوند از خشونت جنسی رنج می‌برند. انجام رابطه به شیوه‌های مختلف، روابط گروهی و رابطه مکرر در یک روز زنان روسپی را از لحاظ جسمی و روانی در معرض خشونت قرار می‌دهد. حتی بسیاری از این‌ها که برچسب روسپی خورده بودند در خانواده نیز امنیت نداشتند و از طرف اعضاء خانواده و آشنایان نیز مورد سوءاستفاده و خشونت قرار می‌گرفتند.

خانواده زدایی از زندگی روزمره

یکی از مهم‌ترین پیامدهای روسپی‌گری خانواده زدایی است به نحوی که زنان روسپی نمی‌توانند زندگی بسامان و بهنجار را تشکیل بدهند. شرایط اجتماعی و خانوادگی این افراد تحت‌الشعاع روسپی‌گری قرار می‌گیرد و از حالت متعادل خارج می‌شود و زندگی خانوادگی‌شان شرایط به مراتب بدتر از گذشته پیدا می‌کند. روابط گسترده جنسی، ازدواج‌های موقت پی‌درپی، بارداری‌های نامشروع، سلب حضانت کودکان و... از ویژگی‌های بارز این نوع شرایط خانوادگی به شمار می‌رود.

این زنان حتی پس از بازپروری نیز نمی‌توانند شرایط خانوادگی مطلوب را به دست بیاورند. این زنان به خاطر برچسب روسپی خوردن از نگاه دیگران افراد منحرف و غیرقابل اطمینان به شمار می‌روند و معمولاً در ازدواج مجدد توفیق چندانی ندارند و بیشتر به

صورت موقت ازدواج می‌کنند و اگر ازدواج دائم هم داشته باشند در زندگی خانوادگی دچار اختلافات حاد خانوادگی و خشونت خانگی شده و ناچار به طلاق می‌شوند. مصاحبه شونده سوم در خصوص ازدواج خودش می‌گوید:

«در بازپروری بودم که با یک مرد ۵۰ ساله ازدواج نمودم. وضع مالی خوبی داشت. متأسفانه پسرش مرا اذیت می‌کرد. هر کاری دوست داشت انجام می‌داد و هر کسی را که دوست داشت به خانه می‌آورد. خودش و دوستانش با من رابطه جنسی برقرار می‌کردند. من هم جرات نمی‌کردم به شوهرم بگویم چون از او می‌ترسیدم. ناچاراً درخواست طلاق دادم ولی او قبول نمی‌کرد. من که خودم یک دوست پسر داشتم او را به شوهرم معرفی کردم و وقتی شوهرم متوجه موضوع شد با درخواست طلاق من موافقت کرد.»

اخلاق زدایی از جامعه

رواج روسپی‌گری سبب سست شدن بنیان اخلاقی در جامعه می‌شود و روابط اجتماعی را دچار آسیب می‌سازد. بی‌اعتمادی، بی‌مسئولیتی، خیانت، دورویی و امثال آن را می‌توان در نتیجه روسپی‌گری شاهد بود. بسیاری از مشتریان، مردان جوان متأهل هستند که به خاطر این نوع روابط با خانواده خود دچار مشکل شده‌اند. در نتیجه گسترش این روابط ارزش‌های اخلاقی جامعه نیز فروکش می‌کند. مصاحبه شونده چهاردهم که یکی از مشتریان مصاحبه شونده بوده در این خصوص می‌گوید:

«اصلاً برای من مهم نبود که طرف مجرد است یا متأهل، هدف من کسب لذت بود و هدف او هم دریافت پول. خیلی وقت‌ها سعی می‌کرد خودم را عاشق و دلسوز نشان دهم تا بتوانم ارتباط بیشتری با طرف داشته باشم زن‌ها هم خیلی راحت فریب می‌خوردند و من هر کاری دلم می‌خواست انجام می‌دادم.»

حتی قوادها هم جهت رونق کسب‌وکار خود و افزایش زنان روسپی تحت امر خود از هیچ تلاشی دریغ نمی‌کنند. یکی از قوادها در پاسخ به این سؤال که چگونه زنان روسپی را پیدا می‌کردی می‌گوید:

«معمولاً در پارک‌ها، مراسم جشن تولد و عروسی‌ها، دختران جوان زیبا و نیازمند که

استعداد این کار را داشتند شناسایی می‌کردم، با آنها رفیق می‌شدم و به مرور آنها را به این سمت می‌کشاندم.»

در نتیجه روسپی‌گری بارداری‌های نامشروع، سقط جنین‌های غیرقانونی و تولد فرزندان بی‌هویت نیز بیشتر شده است در سطح جامعه مورد مطالعه سالانه حدود ۴۰ کودک از طریق فرزندخواندگی به زوجین نابارور واگذار می‌شود که حدود ۹۰٪ آنان را کودکان بی‌هویت تشکیل می‌دهند. این کودکان عمدتاً یا در زایشگاه‌ها رها می‌شوند یا در پارک‌ها و حتی سطل آشغال‌ها پیدا می‌شدند که به حال خود رها شده‌اند و تحویل بهزیستی می‌شوند (بهزیستی خراسان شمالی، ۱۳۹۷: ۱۶). به تاسی از دیدگاه زیگموند باومن (۱۳۸۴) که معتقد است دنیای امروز دنیای روابط سست^۱ است برعکس دوران گذشته که روابط محکم^۲ حاکم بود می‌توان گفت روابط جنسی در دنیای امروز حالت فست فود و ساندویچی پیدا کرده است که خیلی زود شکل می‌گیرد و خیلی زود هم از هم می‌گسلد.

راهبردهای روسپیان در بازار روسپی‌گری چیست؟

انطباق فعال با وضع موجود: برخی از این زنان پس‌ازاینکه در شرایط نامناسب قرار گرفته و روابط نامشروع داشتند این امر را قبول کرده و به صورت فعال در این حوزه فعالیت داشتند. مثلاً دو نفر از روسپیان مشارکت‌کننده در پژوهش که در سطح بسیار گسترده‌ای فعالیت داشتند بنا به اظهارنظر مددکار، روزانه با افراد بسیار زیادی در ارتباط جنسی بوده‌اند و بنا بر نظر خودشان این موضوع امری طبیعی بوده است به طوری که آن‌ها از روابط جنسی گسترده‌شان رضایت داشته‌اند. یکی دیگر از روسپیان که در هتلی در مشهد مشغول به کار بوده و در همان‌جا روسپی‌گری می‌کرده این کار را طبیعی می‌دانسته و سال‌ها با این شرایط زندگی می‌کرده است. یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان که در حال حاضر قواد است در گذشته روسپی‌گری می‌کرده است در این زمینه می‌گوید:

---

1. connecting
2. relationship

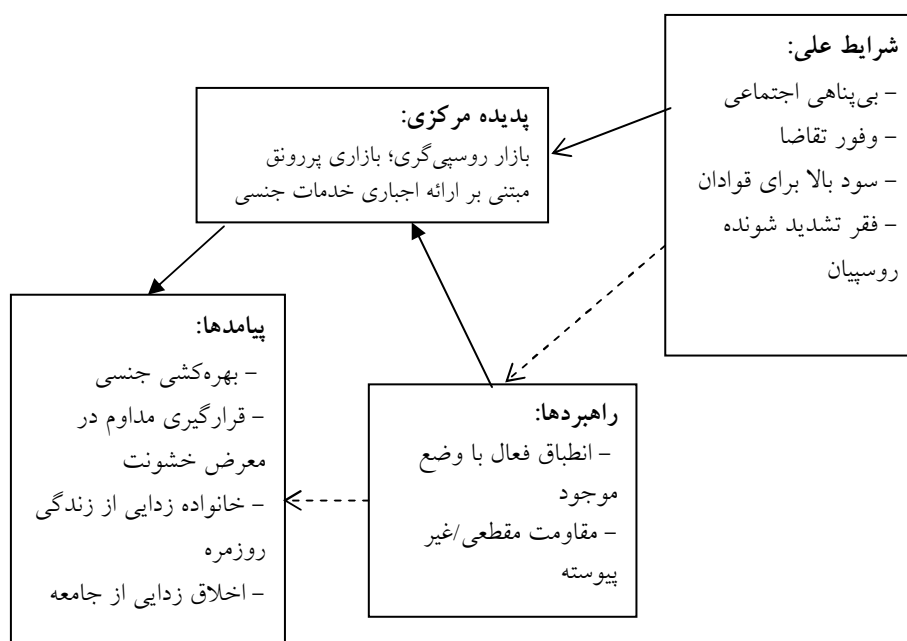
«چون مجبور به تهیه مواد بودم و هزینه زندگی سخت بود روسپی‌گری می‌کردم. یک روز در میان به خانه خاله (قواد) می‌رفتم و با چند مشتری سکس انجام می‌دادم. خاله مبلغی به من می‌داد. با آن نشه خودم، پوشک بچه، کرایه و... را تأمین می‌کردم».

مقاومت مقطعی / غیر پیوسته: بسیاری از این روسپیان حداقل در مقاطعی در برابر این شرایط مقاومت نشان می‌دادند و تلاش می‌کردند تا از این وضعیت رهایی پیدا کنند. آن‌ها در شرایطی که هزینه زندگی شان بالا بوده و یا اعتیاد نیز داشته‌اند چاره‌ای جز روسپی‌گری نداشتند. هرچند این وضعیت برای آن‌ها غیرقابل تحمل می‌شود بارها اقدام به ترک اعتیاد نموده، به دنبال شغل جهت تأمین هزینه‌های زندگی شان بودند و برای یافتن سرپناه و حامی به بهزیستی و مراکز حمایتی مراجعه می‌کردند. اما بخش زیادی از تلاش‌های این افراد به دلیل قرارگیری در چرخه‌ای از فقر، بی‌پناهی و روسپی‌گری نتیجه مثبتی نداشته است و مجدداً به شرایط قبلی برمی‌گشته‌اند.

یکی از مهم‌ترین عرصه‌های این تلاش‌های متوالی که منتهی به شکست‌های پی‌درپی می‌شده، ترک اعتیاد بوده است. به ویژه آنکه شرایط اقتصادی در جامعه نیز به نحوی است که توانایی جذب و توانمندی این افراد از نظر اقتصادی نیز در بسیاری از موارد نیز وجود ندارد. برنامه‌های حمایتی دولت نیز نواقص خاص خود را دارد؛ ارائه برنامه‌های بازپروری بر مبنای ایدئولوژی حاکم بر جامعه و پیاده کردن سیاست‌های اجتماعی گهگاه متناقض و متضاد با اصول علمی، راهکار مناسبی در جهت توانمندسازی و بازپروری روسپیان به نظر نمی‌رسد. از این روست که بیشتر این زنان پس از بارها پذیرش در مراکز بازپروری بهزیستی و گذراندن برنامه‌های توانمندسازی، به دلیل عدم توانایی تأمین هزینه‌های زندگی و مساعد بودن زمینه و شرایط اجتماعی و اقتصادی پیرامونشان، مجدداً به سمت روسپی‌گری گرایش پیدا می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر در قالب الگوی به‌دست آمده از کدگذاری محوری (جدول شماره ۲) نشان می‌دهد بازار روسپی‌گری به عنوان پدیده‌ای اجتماعی-اقتصادی تحت تأثیر عوامل مختلفی بروز و تداوم پیدا می‌کند.

شکل ۱- مدل نهایی بازار روسپی‌گری در بجنورد

نتایج مطالعه نشان می‌دهد روسپی‌گری به عنوان یک آسیب اجتماعی از الگوهای اقتصادی و قوانین بازار تبعیت می‌کند و باعث شکل‌گیری بازاری تحت عنوان بازار روسپی‌گری شده است. جاذبه دریافت خدمات جنسی و دریافت پول در قبال ارائه خدمات جنسی به این بازار رونق خاصی بخشیده است. وجود عرضه و تقاضا، نرخ‌گذاری، فروشنده (روسپی)، خریدار (مشتری)، دلال (قواد) و کالا (خدمات جنسی) به‌وضوح در بازار

روسپی‌گری مشهود است و آن را به پدیده‌ای اقتصادی-اجتماعی تبدیل کرده است. مطابق با نظریه ادلاند و کورن بازار روسپی‌گری همچون سایر بازارها تابع قواعد عرضه و تقاضا است. بنابراین چنانچه به هر دلیل در نسبت بین مردان به عنوان متقاضیان اصلی خدمات جنسی و زنان به عنوان عرضه‌کنندگان اصلی این خدمات در بازار مذکور، به سمت افزایش طرف متقاضی، تغییری محسوس ایجاد شود می‌توان شاهد رونق‌گیری روسپی‌گری بود.

در جامعه مورد مطالعه و بر اساس مصاحبه‌های صورت گرفته از مشارکت‌کنندگان تقاضا از سوی مشتریان جهت دریافت خدمات جنسی بسیار زیاد است که باعث تزریق بالای پول به این بازار و رونق آن شده است. از طرف دیگر زنان نیز به خاطر نیاز مالی به سمت این بازار گرایش دارند و باعث رونق آن می‌شوند. در واقع علل اصلی شکل‌گیری و رونق بازار روسپی‌گری فقر و نیاز مالی روسپیان، بی‌پناهی و نبود پشتوانه خانوادگی و اجتماعی این افراد و تقاضای بالای مشتریان جهت خرید این خدمات است.

بر اساس دیدگاه نهادگرایی در تحلیل بازار روسپی‌گری می‌توان گفت همه چیز در این بازار در چارچوب نظام عرضه و تقاضا اتفاق نمی‌افتد و فقط این رابطه نیست که قیمت خدمات جنسی را تعیین می‌کند، بلکه سازوکارهای نهادی هم بر فرایند مبادله حاکم است. با این که نهادگرایان مانند نئو کلاسیک‌ها به انسان به عنوان موجودی اقتصادی می‌نگرند و فرض بنیادین کمیابی و رقابت را می‌پذیرند و اقتصاد را یک نظریه انتخاب می‌بینند؛ اما به نقش عاملین آن‌ها مثل قوادان، شرایط زندگی خود روسپی‌ها، قراردادهای و کم و کیف هزینه‌های مبادله این خدمات برای طرفین مبادله تأکید دارند.

به نظر نهادگرایان، انسان‌ها اطلاعاتشان کامل نیست و ظرفیت ذهنی محدودی دارند و در مبادلات با یکدیگر با مخاطره و عدم قطعیت مواجه هستند. این مسئله را به‌طور عینی می‌توان در روسپی‌گری خیابانی مشاهده کرد به طوری که به خاطر نقصان اطلاعات، همواره طرفین مبادله مواجه با مخاطرات زیادی می‌باشند و این مسئله امکان فرصت‌طلبی را برای یکی از طرفین فراهم می‌آورد. نهادها در واقع برای کاهش بی‌ثباتی در مبادله‌های

انسانی شکل گرفته‌اند، تا هزینه‌های مبادله‌ای ناشی از اطلاعات نامتقارن را تقلیل دهند. به عبارت دیگر شکل‌گیری انواع مختلف روسپی‌گری و قواعد نانوشته مرتبط با بازار آن‌ها، بیانگر تأثیرگذاری متقابل نهادها بر کنشگران بازار و به‌طور متقابل همچنین بیانگر تأثیرگذاری خود عاملان این بازار بر قواعد حاکم بر آن هستند.

یکی از تفاوت‌های اساسی و مهم این پژوهش با تحقیقات پیشین توجه به پیامدهای ورود به بازار زیرزمینی و غیرقانونی روسپی‌گری است. عمده تحقیقات پیشین به بررسی بازار قانونی روسپی‌گری و شرایط و اصول حاکم بر آن پرداخته‌اند که ماهیت آن با بازار غیرقانونی و زیرزمینی متفاوت است. در واقع در شرایطی که بازار زیرزمینی فاقد شفافیت لازم، قانون و سیستم حمایتی و نظارتی دولت است ورود به آن احتمال آسیب‌پذیری را خصوصاً برای ارائه‌دهندگان خدمات جنسی بالا می‌برد.

بر این اساس از جمله مباحث مهم و قابل توجه در خصوص بررسی بازار روسپی‌گری در سطح جامعه مورد مطالعه این است که در شرایط اقتصادی این جامعه که ساختارهای اقتصادی ضعیف و ناکارآمد دارد و فقر و بیکاری جبران هزینه‌های اقتصادی افراد و خانواده و تأمین معیشت آن‌ها را با مشکل مواجه ساخته است، قوانین و شرایط بازار مذکور به نفع متقاضیان و دلالتان تغییر یافته است و عرضه‌کنندگان خدمات که فاقد پشتوانه و حمایت دولت هستند در شرایطی قرار دارند که با حداقل دریافتی و قبول شرایط تعیین شده از طرف متقاضی یا دلال حاضر به مبادله می‌شوند.

بر اساس نظریه مبادله (مدنی قهفرخی، ۱۳۹۲: ۱۱۸-۱۱۹) روسپیان به عنوان کنشگران اصلی این بازار بر اساس محاسباتی که در زمینه هزینه‌هایی که ارائه خدمات جنسی به لحاظ سلامتی، اجتماعی، روانی و سایر ریسک‌هایی که برای آنها دارد در مقابل عایدی اقتصادی، عاطفی و سایر منافع آن تصمیم می‌گیرند تا به مبادله خود در این بازار ادامه دهند یا قطع مبادله نمایند. یافته‌های تحقیق نشان داده است به طوری که غالباً با توجه به زمینه اجتماعی و اقتصادی این قشر از جامعه به امید تأمین معیشت و بهبود شرایط زندگی در این بازار وارد شده و نتوانسته‌اند از این مبادله سود لازم را ببرند و وضعیت زندگی‌شان در شرایط بحرانی

قرار گرفته و وارد چرخه‌ای از آسیب‌های مختلف می‌گردند. زنان روسپی به علت فقر و بی‌پناهی و فقدان قدرت چانه‌زنی، توانایی لازم جهت بهره‌مندی لازم از مواهب مادی نقش آفرینی خودخواسته یا تحمیلی‌شان در بازار مورد بحث را ندارند. از این رو می‌توان گفت بازار مذکور نوعی بهره‌کشی جنسی از زنان روسپی فقیر به نفع مشتریان و قوادان است.

نتیجه و پیامد ورود به بازار روسپی‌گری، بروز مسائل و مشکلات اجتماعی و خانوادگی مضاعف برای این افراد است؛ یکی از مهم‌ترین پیامدهای روسپی‌گری برچسب خوردن از طرف جامعه و خانواده است. برچسب روسپی خوردن در عدم پذیرش این افراد در جامعه، محیط کار، خانواده و امثال آن مشاهده می‌شود. یکی از مصاحبه‌شوندگان در این خصوص می‌گوید:

«بعد از ترخیص از بازپروری ازدواج کردم. بعد از مدتی پس از ازدواج، تنش و درگیری در داخل خانه زیاد شد. متوجه شدم که شوهرم با زن‌های دیگه هم رابطه دارد. وقتی بهش گفتم که از موضوع باخبر هستم به من گفت که این زندگی از سر تو هم زیادی است؛ تو یک زن فاحشه هستی که تو را از بهزیستی آوردم.»

این نوع نگاه به زنان روسپی باعث ناتوانی آن‌ها در تشکیل و تحکیم بنیان خانواده می‌شود. علاوه بر این خشونت و بهره‌کشی جنسی از دیگر پیامدهای ناگزیر ورود به این بازار است.

برخی از اندیشمندان همچون هایریج و هولی بر ضرورت توانمندسازی و خروج این زنان از عرصه روسپی‌گری تأکید دارند (Heiberg, 2011: 21, Holli, 2004). جهت کاهش فقر در بین زنان و جلوگیری از گرفتار شدن در چرخه فقر، بی‌پناهی و بهره‌کشی جنسی توجه به وضعیت معیشتی و اشتغال زنان امری ضروری است. در واقع اشتغال مناسب و پایدار در محیط کاری امن جهت جلوگیری از زنانه شدن فقر و افزایش توانمندسازی اقتصادی - اجتماعی زنان باید در سیاست‌گذاری اجتماعی دولت در اولویت قرار گیرد. همچنین چتر حمایتی دولت در زمینه تأمین مسکن، بیمه و معیشت زنان باید گسترش یابد.

چرا که بسیاری از زنان مشارکت‌کننده در این پژوهش پس از طرد از سوی خانواده دچار بی‌پناهی اجتماعی شده و حمایت اجتماعی لازم را دریافت نکرده‌اند.

در نهایت جهت بازپروری زنان روسپی تحت حمایت سازمان بهزیستی، تخصیص اعتبارات کافی، افزایش اختیارات این سازمان و کاهش دخالت سایر ارگان‌های دولتی که نگاه سلبی به موضوع روسپی‌گری دارند، در حیطه وظایف سازمان بهزیستی ضروری است. هرچند موارد یادشده در زمینه بازپروری زنان روسپی مؤثر است اما با توجه به شرایط ویژه‌ای که زنان روسپی دارند و وجود مسائل و مشکلات فردی و اجتماعی که این زنان با آن مواجه هستند، توانمندسازی و بازگشتشان به زندگی عادی و مستقل کاری بس مشکل بوده و نیازمند مطالعات بیشتر، بین‌رشته‌ای و ارائه مدل‌ها و راهکارهای نوین بازتوانی و بازپروری است.

پیشنهاد‌های تحقیق

- اولویت قرار دادن مددکاری جامعه‌ای و تأکید بر توانمندسازی اجتماع محور
- ارتباط کاری مؤثر و سازنده مراکز بازپروری با دستگاه‌های ذی ریط از جمله دادگستری، شهرداری، استانداری و امثالهم به منظور هم‌افزایی و آشنایی بیشتر این نهادها با اهداف و برنامه‌های مراکز بازپروری.
- تدوین قوانین حمایتی از اشتغال زنان روسپی از جمله ارائه طرح‌های تشویقی بیمه‌ای، معافیت‌های مالیاتی و عدم نیاز به مدارک مربوط به سو پیشینه جهت استخدام این افراد.
- حمایت‌های دولتی از ازدواج زنان روسپی از قبیل ارائه تسهیلات ازدواج، معافیت از خدمت سربازی برای افرادی که با زنان روسپی ازدواج می‌کنند و امثالهم.

منابع

- بی، ازل. (۱۳۸۱)، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه: رضا فاضل، تهران: سمت.
- بهزیستی کشور. (۱۳۹۸)، دفتر امور آسیب دیدگان اجتماعی معاونت امور اجتماعی، سالنامه آماری آسیب‌های اجتماعی.
- بهزیستی خراسان شمالی. (۱۳۹۷)، معاونت امور اجتماعی، دفتر امور آسیب دیدگان اجتماعی، سالنامه آماری آسیب‌های اجتماعی.
- حقانی فر، معصومه. (۱۳۹۰)، جامعه‌شناسی طلاق و اختلافات خانوادگی، سبزوار: انتشارات آژند.
- جربانی، حمید. (۱۳۸۹)، بررسی آماری جرائم زنان ایران، مجله حقوقی دادگستری، سال چهارم، شماره ۷۲: ۷۱-۱۱۷.
- ریتزر، جورج. (۱۳۷۷)، نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر، محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی، چاپ سوم.
- ستوده، هدایت‌الله. (۱۳۸۸)، آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات). تهران: انتشارات آوای نور.
- شجاعی، لیلا و درویشی، نسرين. (۱۳۹۵). مطالعه تطبیقی تغییرات روسپی‌گری خیابانی و روسپی‌گری مجازی در گذر زمان، ماهنامه علوم انسانی، سال اول، شماره ۱۲.
- شیردل، الهام و محمدی، مریم. (۱۳۹۹)، مطالعه کیفی منسجم نبودن خانواده و تکرار جرم در زندانیان زن سابقه‌دار، مجله مطالعات راهبردی زنان، سال بیست و سوم، شماره ۸۹: ۶۳-۳۷.
- عباس‌زاده، محمد و حسین‌پور، ابراهیم. (۱۳۹۰) کاربرد تثلیث در پژوهش‌های کیفی (با تأکید بر رویکرد نظریه زمینه‌ای) فصلنامه علمی پژوهشی روش‌شناسی علوم انسانی، سال هفدهم، شماره ۶۷: ۱۶۶-۱۴۷.
- کرون، جیمز. (۱۳۹۰)، جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی؛ چگونه مسائل اجتماعی را حل کنیم، ترجمه: مهرداد نوابخش و فاطمه کرمی، انتشارات: جامعه‌شناسان، چاپ اول.
- متوسلی، محمود. (۱۳۸۴)، توسعه اقتصادی، مفاهیم، مبانی نظری، رویکرد نهادگرایی و روش‌شناسی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- موحد، مجید؛ شهبازی، نجمه و معاون، زهرا. (۱۳۹۹)، کاوش معنایی تن‌فروشی در تجربه زیسته زنان تن‌فروش: یک مطالعه کیفی (مطالعه موردی زنان مراجعه‌کننده D.I.C. خانه خورشید تهران)، فصلنامه علمی پژوهشی زن و جامعه، سال یازدهم، شماره ۲: ۲۷۹-۳۰۶.

اقتصاد روسپی‌گری: ارائه یک تحلیل کیفی، قربانی و همکاران | ۱۱۳

- محمدپور احمد (۱۳۹۰). ضد روش: منطق و طرح روش‌شناسی کیفی. (جلد ۲). تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- محمدپور، احمد و ایمان محمد، تقی. (۱۳۸۷)، بازسازی معنایی پیامدهای تغییرات اقتصادی در منطقه اورامانات تخت کردستان: ارائه یک نظریه زمینه‌ای. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال هفتم، شماره ۲۸: ۲۱۳-۱۹۱.
- مدنی قهفرخی، سعید. (۱۳۹۲)، بررسی آسیب‌های اجتماعی-روسپی‌گری، تهران: انتشارات یادآوران.
- مدنی قهفرخی، سعید؛ رئیس دانا، فریبرز و روشنفکر، پیام. (۱۳۹۱)، بازار تن فروشی زنان خیابانی در کلان‌شهر تهران. مجله مطالعات اجتماعی ایران، سال ششم، شماره ۱: ۱۵۳-۱۳۰.
- Benoit, Cecilia & Jansson, S. Mikael. (2017). Prostitution Stigma and Its Effect on the Working Conditions, Personal Lives, and Health of Sex Worker. University of Victoria. *journal of sex research* 1-15.
- Church, Stephanie. Louise. (2003). The social organization of sex work: implications for female prostitutes' health and safety, *Doctoral dissertation*, University of Glasgow.
- Dhavaleshwar, C. U., & Umesh, T. (2012). Socio Economic Status of Prostitutes and Intervention of Social Work. *Thematics Journal of Social Sciences*, 1(4), 102-105.
- Egan, Marshal. (2002). Grounded theory research and theory building. *Advances in developing human resources*, 4(3), 277-295.
- Edlund Lena, Korn Evelyn. (2001). A Theory of Prostitution. *Journal of Political Economy*. Vol. 110(1): 181-214. University of Chicago Press.
- Howell, Jayne. (2003). Economic and social obligations of women street prostitutes in Southern Mexico (No. 278). *Michigan State University*.
- Heiberg, Tessa. (2011). Exploring prostituted women's experiences of a South African exit intervention: an interpretative phenomenological analysis, *Doctoral dissertation*, University of Cape Town.
- Holli, Anne Maria. (2004). Debating prostitution/trafficking in Sweden and Finland. *In Second pan-European Conference*. Bologna, Italy.
- Judge, Shana M., and Blake Boursaw. (2018). "The Impact of the Trafficking Victims Protection Act of 2000 on Trends in Federal Sex Trafficking Cases." *Criminal Justice Policy Review* 29 (8): 823-48.

- Krishnan, Rashmi. (2011). *Support Material For Teachers In Economics*. State council of educational research & training varunmarg, defence colony, new delhi.
- Kim, Wonsoon. (2013). Measuring the non-observed economy: A survey-based study of demand in the Korean prostitution market. *Berkeley Undergraduate Journal*, 26(1).
- Maclean, Mavis.. (2018). *Introduction. Sex Work in the UK: Stereotypes and Statistics in the 21st Century*. *Oñati Socio-legal Series* [online], 8 (8), 1123-1133. Available from: <https://doi.org/10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-0989>.
- Perrotta Berlin, Maria (2019). *The Nordic Model of Prostitution Legislation: Health, Violence and Spillover Effects*. Available from: https://freepolicybriefs.org/wp-content/uploads/2019/04/freepolicybriefs_apr222019.pdf.
- Qayyum, Shahid. (2013). causes and decision of women involvement in to prostitution and its conseconses in Pnjab, Pakistan, *Academic Research International*, vo 4, no 5, September 2013.
- Rosenblatt, Katariina. (2014). Determining the Vulnerability Factors, Lures, and Recruitment Methods Used to Entrap American Children into Sex Trafficking.” *Social Criminology*, vol. 2, no. 1, 2014.
- Ritchie, J., & Lewis, J. (2003). *Qualitative research practice: A guide for social science students and researchers*. London: Sage.
- Scott, Johan. & Marshall, Gordon. (2005). *Oxford Dictionary of Sociology*. New York. Oxford University Press.
- Strong, B., DeVault, C., Sayad, B. W., & Yarber, W. L. (1997). *Human sexuality: Diversity in contemporary America*. Mayfield Pub.
- Scelles, Fondation. (2016). prostitution: exploitation, persecution, repression, 4th *global report, economical, Paris, France*.
- Sallmann, Jolanda. (2010). Living with stigma: Women’s experiences of prostitution and substance use. *Affilia*, 25(2), 146-159.
- Taylor, Sophie (2010). *Independent Domestic Violence Advocates: information briefing December 2010 Prostitution and domestic violence, in against violence and abuse (ava)*. government office London.
- Weitzer, Ronald. (2017). *Legal Prostitution: The German and Dutch Models*. Department of Sociology, George Washington University, Washington, DC, USA.

استناد به این مقاله: قربانی، اسماعیل؛ کرمانی، مهدی و اونق، نازمحمد. (۱۴۰۲). اقتصاد روسپیگری: ارائه یک تحلیل کیفی، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۱۰ (۳۶)، ۷۱-۱۱۴.

Social Work Research Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.